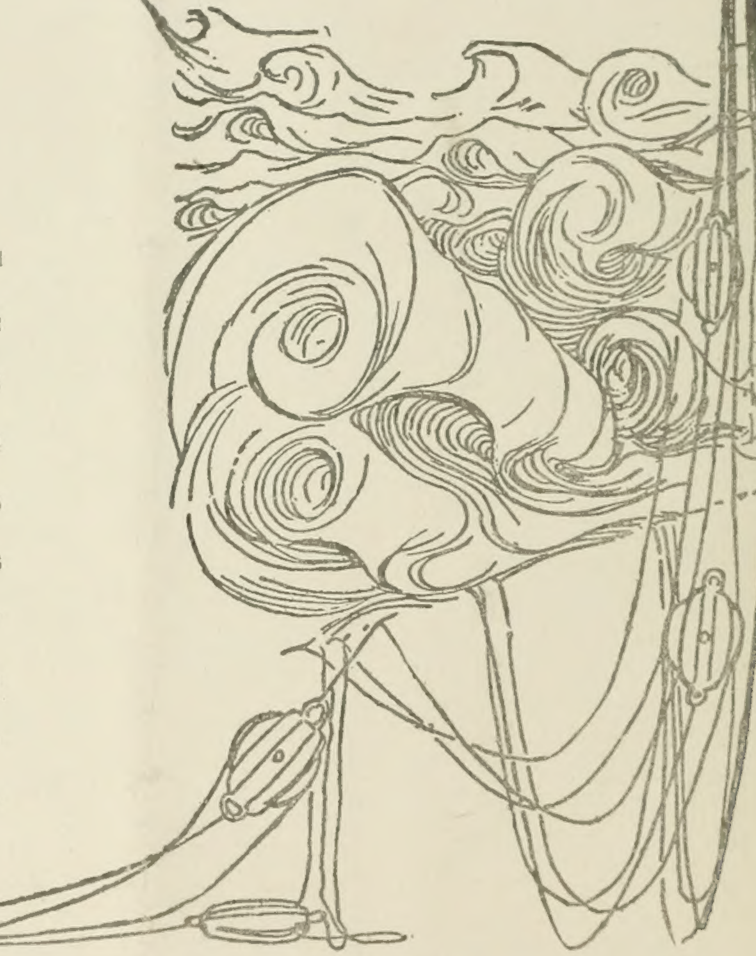
Published and distributed under permit (No. 322), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of New York, New York. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

שנה חמישית HATOREN גליון לח (קלח)

התורן

עתון שבועי
יוצא בכל יום ששי

התוכן

1. פרשת השבוע: להקונגרס היהודי בפילאדלפיה.
2. תעלת סואץ ביחסה אלינו (סוף). איתמר בן־אב"י.
3. עתידות (II). שמעון גינצבורג.
4. חמשה ושבעים אלף. שלום־עליכם.
5. „תורת־המוסר החדשה". ראובן בריינין.
6. מחלקת החנוך של ההסתדרות הציונית.
7. מכתבים מארץ־ישראל. ברידרורא.
8. חדשות ומאורעות.
9. התנועה הלאומית.
10. שונות.

VOL. V NEW YORK, DECEMBER 13, 1918 No. 38 (138)

HATOREN
Published Weekly by
HATOREN PUBLISHING ASS'N, Inc.
(A. Lubarsky, Pres.; Sol. Lamport, Treas.; Daniel Persky, Sec'y).
55 FIFTH AVENUE, NEW YORK.
Telephone, Stuyvesant 8140

מחיר „התורן"
לשנה — $4.00 לחצי שנה — $2.00
בחוץ לארץ ובקנדה:
לשנה — $4.50 לחצי שנה — $2.25
לפחות מחצי שנה אין התחיסה מתקבלת
הכתובת:
Hatoren, 55 Fifth Avenue, New York

SUBSCRIPTION RATES:
One year—$4.00 Six months—$2.00
Foreign Countries and Canada:
One year—$4.50 Six months—$2.25
Single copy 10 cents
Entered as second-class matter March 14, 1916, at the Post Office at New York, N. Y., under the act of March 3, 1879.

מחיר גליון 10 סנטים

VOL. V — NEW YORK, DECEMBER 13, 1918 — No. 38

התורן

יוצא לאור על־ידי חברת התורן

א. א. לוברסקי, נשיא
ש. לאמפורט, גזבר
דניאל פרסקי, מזכיר

העורכים
ד"ר שמריה לוין
י. ד. ברקוביץ

שנה חמישית — ניו־יורק, י' טבת, תרע"ט — גליון שלשים ושמונה

מאת המערכת.

למן הגליון הזה ואילך, עד שוב הד"ר שמריה לוין ממסעותיו באירופה, נמסרה כתיבת המאמרים של „פרשת השבוע" לחבר מערכת „התורן", מר ראובן בריינין.

פרשת השבוע

לְהַקּוֹנְגְרֶס הַיְהוּדִי בְּפִילָדֶלְפְיָה.

ביום א', י"ב טבת, יפתח בפילאדלפיה הקונגרס של יהודי אמריקה. זה יהיה יום גדול בדברי ימינו בכלל ובדברי ימי אחינו של מדינה זו בפרט. העובדה, שהקונגרס, שכבר חשבוהו במתים וכבר ספדוהו הספדנים, קם לתחיה, וממחשבה, שעלתה בראשונה לפני הציוניים, יצא אל הפועל, למרות המכשולים והמעצורים הרבים והשונים שמצא על דרכו, — עובדה זו, כשהיא לעצמה, מעידה על הרוח החדש, רוח התחיה, שבא בלב אחינו גם בארץ זו.

בעוד יומים ישמיעו יהודי אמריקה, בתור קבוץ מיוחד, את קולם לכל העולם, בשעה היותר גדולה והיותר חשובה לגורלה של אומתנו, הלוחמת על קיום נפשה, על זכיותיה האנושיות והלאומיות. והעולם הגדול יטה אוזן קשבת, כך אנו מקוים, לקול יעקב זה, הקורא ממעמקים, וברמה ישמע. הקול הזה, אם רק ישמע בכל כחו ובכל פנימיותו, יגיע, וצריך הוא להגיע, עד כסא כבודו של בית־דין־העמים בוורסייל, אשר אחת מתעודותיו הנעלות תהיה להשיב את הארצות וזכויות האדם והעמים הנגזלות לידי בעליהן.

עד עתה היו יהודי אמריקה חידה סתומה בעיני אחיהם שמעבר לים. לא ידעו במה כחם ועד היכן מגיע כחם המדיני והמוסרי להתרומם להגובה הלאומי, הדרוש לפתרון שאלת קיומנו. לא ידעו למי יש הזכות לדבר בשמם של יהודי מדינה זו, כי רבים ושונים, גם מבלי אשר שאלום, דברו בשמם. וכל אחד דבר דבר אחרת. ועד עתה גם לא היתה שום זכות ליחידים או גם למפלגות שלמות לדבר בשמם, בשם כולם. יען כי זוהי הפעם הראשונה, שרוח אחד יקבץ את כל באי־כחה של היהדות האמריקאית בכנסיה אחת לשם רעיון גדול, הנוגע לקיומו של כל העם העברי.

וגם יהודי אמריקה בעצמם לא ידעו עד ימי מלחמת עולם זו, עד ימי החורבנות הגדולים לעמנו בארצות פזורו ועד ימי התקוה החדשה לגאולתנו, — עד הימים האלה, העשירים כל־כך במאורעות, לא ידעו יהודי אמריקה בעצמם את נפשם, את נשמתם היתירה ואת רבבות נימיה, שעל־ידיהן היא קשורה בנשמת כל העם העברי, בנשמת הדורות, שלחמו על קיומו ונצחונו.

עד עתה היו יהודי אמריקה כחידה סתומה גם בעיניהם הם. כולנו הרגשנו, שערנו וכמעט ידענו, שדבר־מה חדש וגם חזק תוסס ומתבשל בקרב היהדות האמריקאית, הכוללת בקרבה את כל היסודות של יהדות־העולם. אולם קשה היה לנבא מראש, מה יהיה הבטוי המיוחד, מה תהיינה התביעות המיוחדות ולשונן בפי היהדות שבמדינה זו, באותה השעה הגדולה, שיבואו לידי גלוי ולידי הטעמה ברורה ומוחלטת.

עתה יבוא הקונגרס ויוכיח, והוא גם יהיה הפתרון לחידה זו. הרוח השורר בכנסיה גדולה, שבה משתתפים באי־כח של כל המפלגות אשר באומה, של כל זרמי חייה הרוחניים והמוסריים ושל כל נטיותיה ושאיפותיה הכמוסים, — הרוח הזה אינו הסך הכולל של רוחות היחידים, של המעמדות המובדלים, כי־אם יש בו מעין יצירה חדשה, מעין רוח ממרום, מעין השכינה הלאומית בכבודה ובהדרה (אין אָנו נרתעים מפני צל המסתורין, המלוה את המלים האלה).

היהדות האמריקאית רבת־הפנים ורבת־הצבעים היא. יש בה מהיהדות של שלשום ואתמול, מהיהדות של היום, עם כל כחות החיים שבה וגם עם לקוייה ופגימותיה, וגם יש בה סימנים מובהקים מהיהדות של מחר ומחרתים. עד עתה לא היה ביניהן כל חוט מקשר, כל רעיון מבריח ומאחד. ועצומה היתה ההתנגשות הפנימית שבין הכחות והיסודות המתנגדים שביהדות זו. מצד אחד נתהוו ונתגבשו בה לאט־לאט ומעט־מעט יסודות מוצקים של התחיה הלאומית, ומצד שני נתלקטו ונערמו בה גם חמרי רקבון. אחרי מלחמה עזה וממושכה, שהתלקחה זה דור שלם, בין חלקי הפונה וחלקי הסותר, נצחו, או מנצחים, הראשונים, יסודות התחיה.

והקונגרס הבא עלינו הוא אחד מסימני ההבראה הראשונים של גוף היהדות האמריקאית, שנשתתקו אחדים מאבריו בעצם ימי גידולו ופריחתו. הסערות והזועות, שעברו בשנות המלחמה על כל העולם היהודי, השיבו במדה ידועה זרם של חיים וכשרון התנועה גם להאברים השתוקים הללו.

* * *

לא נבוא בערב הקונגרס לספר על־אדות הגלגולים הרבים והשונים, שעברו עליו מיום שעלה במחשבת הציוניים (בסוף חודש אבגוסט, שנת 1914) עד היום הזה. זהו פרק מיוחד בתולדות מלחמת הדעות והרוחות שבקרב יהודי אמריקה. ולא עתה היא השעה לכתוב פרק זה.

עתה הגיעה שעת היצירה הלאומית ליהודי אמריקה. והקונגרס המתאסף בפילאדלפיה הוא הוא הפותח את השעה הזאת. היהדות האמריקאית, לכל מפלגותיה ויסודותיה, היא כיום היותר חזקה והיותר עשירה, הן על־פי מצבה המדיני והן על־פי מצבה החמרי, ועליה לעמוד כיום על המבחן לפני היהדות של כל העולם. הקונגרס בפילאדלפיה הוא אבן־בוחן לה. הקונגרס של יהודי אמריקה צריך להיות למופת לכל אחינו בארצות הגולה, אשר גם הם יקראו היום או מחר לקונגרסים. האות ינתן מפה.

הציוניים בראו לפני עשרים שנה ואחת את הבימה הלאומית הראשונה בבאזיליה, שמעליה השמיעו לכל העולם את תביעותיה של האומה העברית, שהתעוררה לחיים חדשים, את תביעותיה ושאיפותיה לעמוד ברשות עצמה על אדמת אבותיה. מעל אותה הבימה השמיעו הציוניים לראשונה בפה מלא ובדברים ברורים וגלויים את מצוקת ישראל, מצוקת הגוף ומצוקת הרוח, באותן הארצות, ששם עשקו בכח את זכויותיהם האנושיות ורמסו את כבודם, כבוד האדם, בעפר.

הציוניים היו הראשונים, שלמדו וגם הרגילו את בני העם העברי המפוזר ומפורד בארצות הגולה להסתדר ולהתאחד לשם רעיון גדול, רעיון התחיה הלאומית. ההסתדרות הציונית שמבין הארצות, שמפנין כל חלקי תבל (ההסתדרות הראשונה בישראל והיחידה במינה ועל־פי כחותיה העצומים עד היום הזה) התרחבה והסתעפה מני־אָז ותכנס אל קרבה את טובי כחותיו של העם העברי ואת בחירי בניו, המלאים לשד החיים הלאומיים. ההסתדרות הציונית חרשה וגם הרימה את הרגל העברי, ויהי לנס ולאות לכל נדחי ישראל, לכל בניו הקרובים והרחוקים, שעוד לא כבה בלבם הזיק האחרון של תקות הגאולה. ההסתדרות הציונית למדה את בני העם העברי לחשוב גדולות על־דבר חירותו המדינית וחירותו הלאומית. והסתדרות זו היא גם אשר למדה אותנו לדבר אל העמים כעם חי ושואף לחיים, אשר גזלו את משפטו ביד חזקה, כעם חי, אשר כבר נתן הרבה, ביד רחבה ומלאה, להאנושיות ואשר נכון לתת לה עוד הרבה יותר מאוצרות־רוחו ותרבותו, אם יתנוהו לחיות את חייו המיוחדים.

ועל כן אין כל פלא, אם גם במדינה זו היו הציוניים, מלומדי ההסתדרות, הראשונים, שהרימו על נס את רעיון הקונגרס היהודי, וגם נלחמו עליו בכל כח השפעתם הלאומית־המוסרית. כמה מעצורים ומכשולים הניחו מצדדים שונים על דרך הקונגרס, והציוניים לא נסוגו אָחור. כמה השתדלו, באופן גלוי וגם מכוסה, להוריד את ערך שאיפתו ולהפחית ולטשטש את צורת תכניתו — והציוניים עמדו על המשמר לעצור בעד המפריעים.

אולם כשנכנסה אמריקה במלחמת־עולם ומצב הענינים לא היה ברור, וגדולות וגלויות לא היו יהודי אמריקה יכולים לדרוש, הסכימו אָז גם הציוניים לדחות את הקונגרס עד שתבוא שעתו הנכונה. וכשבאָה שעתו הראויה, היו מנהיגי הציוניות המשתדלים ומתאמצים להתוות את הדרך הנכונה והרצויה להקונגרס שיתאסף בפילאדלפיה, כדי שיעמוד על הגובה הדרוש והמתאים להההכרזה הבריטית על־דבר שיבת ציון — המתאים להמצב החדש, שנוצר בעולמנו אָנו לרגלי כל החליפות, התמורות וההפכות העיקריות, שבאו בעולם המדינות אשר מחוצה לנו.

* * *

ואָנו מקוים, כי הקונגרס של יהודי אמריקה יעמוד אָמנם על הגובה הדרוש וישאף למרום תעודתו. העולם העברי והעולם הגדול עומדים ומחכים להתשובה, אשר תתן היהדות האמריקאית, על־ידי באי־כחה בהקונגרס, לבשורת הגאולה, שבאָה לנו מממשלות־ההסכם. אם ראויים ונכונים אָנו ליעודנו הלאומי, שניתן לנו כתוצאת

מלחמת־עולם זו, שהבאנו לה כל־כך קרבנות בנפשות ונכסים. והתשובה צריכה להיות מלאה ושלמה: נכונים אנו בכל כחותינו, הרוחניים, המוסריים והחמריים, לעזור לבנין בית העם העברי על אדמת אבותיו. עוד זאת: הרשות וגם החובה נתונה להיהדות האמריקאית לדרוש, מעל בימת הקונגרס בפילאדלפיה, מהממשלה הבריטית את החירות המדינית והלאומית, בכל מלוא היקפה ובכל שלימותה, על אדמת ציון בעד כל בניה־בוניה.

ואשרי הדור, שנפל בחלקו לראות נפלאות: זריעתו של רעיון לאומי גדול וגם קצירו, את פרחי הדרורות וגם את פרים. ואשרי הדור העברי, שזכה לראות בעיניו, כי האיר המזרח, כי עלה השחר על שמי חיינו הלאומיים. מנוחה נכונה דרושה לנו בערב היום הגדול, אבל מחר יבוא הבוקר, שיקראנו למעשים גדולים. תקח־נא היהדות האמריקאית את האחריות הגדולה בעד עתידנו הגדול.

יכריזו־נא מעל הבימה הלאומית בפילאדלפיה, כי נכונה היא היהדות האמריקאית לעזור להסתדרות הציונית, שממשלת אנגליה נתנה בה את אמונה ובטחונה, בעבודתה הגדולה, הכבדה ורבת־האחריות. כבר אמר מאכס נורדוי: „עתידה כל היהדות להיות ציונית, או שלא תהיה כלל“.

מקוים אנו, כי הקונגרס בפילאדלפיה ידרוש בכל תוקף ועוז ובלשון ברורה את הזכויות הלאומיות של היהודים באותן הארצות, ששם הם דורשים זכויות כאלה, הנחוצות לקיומם ולהתפתחותם. הדרישה הזאת צריכה להיות מוטעמה ומיוסדה כל־צרכה בהתאמה להעיקרים, שעליהם יבנה עולם־המדינות החדש.

עיני כל ישראל נשואות עתה אל הקונגרס היהודי בפילאדלפיה, על כן צריכה להשמע מעל בימתו המחאה היותר כבירה, מהאת עם שלם ומאוחד, נגד השחיטות, ההרג והאבדן של הפולאנים, שעשו ביהודי גליציה ופולאניה. קול דמי אחינו הנשפכים כמים גם בימי השלום האלה, בימים שפולאניה בעצמה מבקשת למצוא חן בעיני העמים ומלאכי השלום, שבידם נתנה גורלה, למען יכירוה בתור מדינה העומדת ברשות עצמה, — קול דמי אחינו אלה צועקים אלינו מן האדמה, כי נדרוש בכל תוקף מוסרי את הפולאנים למשפט העמים על שעשו נקמות באחיותינו ואחינו, גם בזקנים וילדים, החפים מכל פשע ונקיים מכל עון, באכזריות שאין כמוה, באכזריות שאין אנו מוצאים דוגמתה גם במסעי הצלב של שנות הבינים.

והלואי, שלא יבייש הקונגרס בפילאדלפיה את תקותנו הגדולה, שאנו תולים בו. הלואי, כי יהיה לברכה בקרב כל העם העברי.

תַּעֲלַת סוּאֶץ בְּיַחֲסָהּ אֵלֵינוּ

מאת

א י ת מ ר ב ן ־ א ב " י.

―――

ב.

לאט־לאט התפתחה איפוא תעלת סואץ ותהי לאחד משלשת מ ע ב ר י העולם היותר חשובים, והמלחמה האחרונה עוד הועילה להוכיח, כי שני המעברים האחרים — תעלת פ א נ א מ ה, באמריקה, ומיצר ס ו מ א ט ר ה, בקצת־המזרח — אינם יכולים להתחרות אתה אף במקצת. שעל־כן אין להתפלא כלל, אם עוד לאחרי שנתלקחה אש המלחמה מהרה אנגליה לעשות את הצעדים הנחוצים, כדי להבטיח את שלטונה משני עברי התעלה. ראשית מעשיה היתה להכריז את מצרים מושבה אנגלית, בספחה אותה אל הממלכה, והשנית היתה לרכז לאורך התעלה צבא מספיק לשמור עליה מכל התנפלות חיצונית, מן הים או מן היבשה. בינתים המשיכו מהנדסים אנגלים את עבודת קודמיהם הצרפתים, ויעמיקו את התעלה עד לעשר אמות צרפתיות, אף הרחיבוה מאד, כדי שהאניות היותר כבירות תוכלנה לעבור בה בכל עת ובכל שעה.

כשנגררה טורקיה אחרי גרמניה במלחמה נגד אנגליה, זממו הגרמנים לכבוש את התעלה, שבצדק קראו לה יורעיה בשם „ערפה של בריטניה“. ימים ושבועות היו עתוני גרמניה דוהפים את הטורקים האומללים לפשוט על מצרים ולשבר את ה„עורף“ האנגלי הזה, ובצבעים מבהיקים תארו לעיניהם את שברונה של בריטניה הגדולה לאחרי הלכד התעלה הרצויה. ואנחנו, בני הארץ, הנשכח את הימים הזועמים ההם, ימי אוקטובר ונובמבר של שנת 1914, כשהיינו רואים יום־יום את גדודיו של ג מ א ל ־ פ ח ה, תחת פקודת קצינים גרמנים וטורקים, יורדים מצרימה לאלפים ולרבבות, עם כבודה רבה כל־כך, „להשמיד ולאבד את האנגלים החצופים אשר ליד היאור“? הנשכח את מאות הסירות, אשר הוכנו לחצות בהן את התעלה, ואת המקלעים הכבדים, אשר הובאו ממרחקי גרמניה והדרדנלים להחריב בהם כל מצודה ומבצר? הנשכח ביחוד את היום השחור ההוא, שבו הודיעה אותנו הממשלה הירושלמית, בתרועת נצחון, כי הערים האסטרטגיות ס ו א ץ ו א ס מ ע י ל י ה כבר נלכדו בפני חילו של גמאל וכי קהירה עומדת לנפול? והלילה שלאחר היום ההוא — ליל תאורה ותרועה, ליל יריות ושובבות, ליל פחד ורעדה בכל פנות הארץ, מפני שבמשך ארבע ועשרים שעה האמינו הכל, כי אנגליה גורשה לעולמים ממצרים!

רק מעטים מאתנו הרגישו, כי כל זה היה לטובה. הן שנים רבות שלטה דעה קבועה בכל אפסי בריטניה, ששום סכנה לא רחפה על התעלה כל עוד היה מדבר־סיני שומר עליה ממזרחה. לשוא העירו אסטרטגים

פקחים, כי בימינו אלה אין מדברות, וכי צבא מתוקן ומסודר יוכל לבנות מסילות־ברזל ויוכל להמשיך צנורות־מים אף בין הרי־חול ותחת שמי־עופרת. אך המפקדה האנגלית, בהנהגתו הראשית של מ כ ס ו ו י ל, טענה באחת: יעיזו־נא הטורקים לבוא אלינו, ונכלה אותם במשך שעות אחדות.

ואם אָמנם הוכו ארבעים אלף הטורקים, שהגיעו עד התעלה, מכה, אשר לא יכלו קום עוד אחריה, הנה עצם העובדה, שחיל גדול כל־כך יכול לעבור את המדבר בזמן קצר בערך, ושמקלעי הטורקים יכלו לזרוק פצצות לא על התעלה בלבד, כי־אם גם על אניות רבות, שעברו בה, — העובדה הזאת היא היא שהוציאה מפי קיצנר את ההתראה לחייליו: הלהגן עליכם נבנתה התעלה, או אתם נשלחתם להגן עליה? מכסוויל נקרא בחזרה לאנגליה, ועל מקומו נשלח אותו ארשיבלד מוריי, שהחל בבנין המסילה המפורסמה, אשר באמצעותה החלו צבאות בריטניה לחדור לארצנו ולכבוש אותה מידי הטורקים ואדוניהם הגרמנים.

אין כל צורך לפרוט את פסיעות הכבוש, את התקוות המוגזמות ואחריהן היאוש, את הבקורת המלגלגת של ספקנינו בכל מקום, ולבסוף — את נקודות־הזוהר שבגבורות אלנבי המנצח: ק ט י ה, ס ו כ ו ת (אל־עריש,) ב א ר ־ ש ב ע, ע ז ה, ג ד ר ה, י פ ו, ח ב ר ו ן, י ר ו ש ל י ם ו פ ת ח ־ ת ק ו ה, שנחרבה כמעט כליל, ואחר־כך, אחרי שמונה חדשים של כליון ועקת־הנפש, מפני הסבל האיום שסבלו אחינו בני הגליל, — ט ו ל ־ כ ר ם, ש כ ם, נ צ ר ת, ח י פ ה ו ע כ ו, וביחוד ס ל ט, אשר בה השתתפו הלגיונות העברים בפעם הראשונה, אף ד מ ש ק, ב י ר ו ת, ח מ ת ו ח ל ב. הן כבוש אשר כזה עדיין לא נראה בדברי ימי העולם. הן ארצנו חפשיה וטורקיה נכנעה, ומי זה יעיז לחשוב היום אף לרגע קל, כי אפשר להזיז את אנגליה מעל גדות אותה התעלה, אשר בה אָנו מדברים — תעלת־סואץ המהוללה?

אך מה לתעלה ולנו?

אָכן, גם להבא היה תהיה התעלה הסואצית לעורק בעורקי הממלכה הבריטנית. גם להבא עשה תעשה אנגליה כל אשר תוכל, כדי לתקן את בדקיה, לחזק את מצודותיה ולהגדיל את ערכה משנה לשנה. בצדק טוען כעת העתון האנגלי החשוב "Near-East", באָמרו, כי אם גם תבנה מסילת־ברזל חדשה בין ירושלים ובגדד, אשר תקצר את הדרך מאנגליה להודו כמעט למחצה, חשיבות התעלה במקומה עומדת, מפני ששום מסילת־ברזל לא תוכל להתחרות במחירן הנמוך של הספינות להובלת סחורות ממקום למקום. אפשר איפוא להחליט, כי מבלעדי התעלה לא תוכל אנגליה להחזיק את מעמדה בעולם הגדול, וכי אלמלי לא נתנה לה המלחמה אלא את בטחון התעלה בלבד, רשאית היא להכריז ולקרוא: דיי!

עם כל זה — רוב עמי אירופה ואמריקה תלויים אף הם, במדה רבה, בישותה של תעלת סואץ, ולא בלבד שחשובה היא לכולם, אלא שאנגליה עצמה לא תרצה לשלול מהם השמוש בה. איך תוכל, למשל, צרפת להבטיח את שלטונה באי מ א ד א ג א ס ק א ר שבמזרחית־דרומית של אפריקה, או בחצי־אי כ ו ש י נ ־ ש י נ ה שבמזרח הרחוק, מבלי התעלה? איך תהיה עלולה איטליה לבוא במגע־ובמשא כל־שהוא עם מושבתה א ר י ט ר י א ה, אשר בים האָדום, או עם אחוזותיה שבסומליה אל האוקינוס ההודי, מבלי השתמש בה? גם פורטוגל למושבותיה שבמזרח אפריקה, ספרד ליחוסיה עם האיים ה פ י ל י פ י נ י י ם, רוסיה למסחרה עם ו ו ל א ד י ב ו ס ט ו ק, יאפאניה וסין לקשורן עם אירופה, ואפילו גרמניה והמדינות הסקאנדינאביות למסחרן בכלל משולבות הן שלוב גמור עם חופש המעבר הסואצי. כך היה המצב גם לפני המלחמה העולמית, ועל אחת כמה וכמה — עכשיו, שאסיה ואפריקה תתפוסנה מקום בראש. אָמנם, במדה ידועה באָה תעלת פאנאמה להפחית את ערך תעלת סואץ, ואמריקה, אויסטראליה, אף יאפאניה וסין יכולות להשתחרר במקצת מעולה של זו האחרונה, אלא שאפילו אם כן, עוד המפתח הסואצי משמש כלי־זין מכריע בידיה של אנגליה.

ואולם לנו — ויתר אתנו גם להערביים בני הממלכה הערבית החדשה — אין ערוך לחשיבות התעלה. להערביים — מפני שמבלעדיה ערב קרועה ומנותקה כליל ממפתנן של אירופה ואמריקה, אחרי שסבובה של אפריקה אינו מ ע ש י כל־עיקר. רק אם תתפיים ערב ואנגליה בכל השאלות המדיניות והכלכליות שביניהן, יהיו הערביים עלולים לפתח את ספנותם ולשכלל את נמליהם על הים האָדום, וכל אחד מאתנו יבין, מה גדולות תהיינה התוצאות של הכרח ימי זה לפתרון שאלות המזרח הקרוב בעתיד. די לה לאנגליה להורות על התעלה ואפשרות נעילתה, כדי שיסכימו הערביים לכמה וכמה מהתביעות האנגליות, ביחוד בנוגע לגבולות ארץ־ישראל וישובה העברי.

ולנו העברים — הרי אם התעלה הזאת היא לאנגליה ה„עורף" או ה„עורק העיקרי", לנו היא, לפחות, וריד אחד מורידי גופנו הקם לתחיה. שהרי אחת משתי אלה: או שנהיה עם באמת, ככל העמים מסביבנו, ואָז נזקקים אָנו לכל התנאים המאפשרים חיים טבעיים, או שלא נהיה אלא קבוצה של חולמים מעטים, ואָז, כמובן, שאין מקום בחיינו לשום שאלה עולמית כשאלת ימיה עברית, מסחר לאומי וכיוצא באלו.

ובהיות שעם אנחנו היום, בהסכמת כל המעצמות כולן ובחפצנו אָנו העצום, הרי כל מי שעינים לו לראות יראה ויוכח, כי פתיחת התעלה הסואצית, שלא השקענו בה אָמנם מכספנו וממרצנו, היא בכל־זאת יסוד אחד מיסודות עתידנו המסחרי.

ומדוע?

ראשית, מפני מעמדה המיוחד של ארצנו בין שלשת חלקי העולם — אפריקה, אסיה ואירופה. נדמה הדבר, כאילו רצתה הטבע הנדבנית לעשותה למרכז העולם.

אם נקח מחוגה ונתחוב את ידה האחת בירושלים, יכולים אנו לחוג מסביבה עגולים־עגולים, שהאחרון בהם יגע באיי א צ ו ר, ממערב לפורטוגל, ב א י ס ל א נ ד י ה מצפון לאנגליה, בנמל הרוסי, החפשי מקרח, ק ו ל ה, בלבן של סיביריה וסין ובמרכז אפריקה וקרנה הדרומית. ספינה, שתפליג מחיפה, תעשה דרכה לארצות־הברית של אמריקה בחמשה־עשר יום, לאנגליה — בשנים־עשר יום, להודו — בששה־עשר יום, ולמדינת ר א ש האנגלית — בעשרים יום. מעמד נפלא זה הוא שהרים את צור ואת צידון, בימי קדמוניותנו המזהירה, למדרגת נמלים ראשיים על ים התיכון, והוא שיתן לחיפה בעתיד את מקומה ההכרחי בסחר תבל.

מה צדק הרצל, כשהתנבא לפני עשרים שנה, כי חיפה עתידה להתנשא על כל אחיותיה בים הגדול. כבר אז היה הדבר בולט לכל מבין, ולא לשוא בקר הקיסר ו י ל ה ל ם את ארצנו בשנת 1898, אף לא בלי מגמה יסדו הגרמנים את היפה והגדולה שבמושבותיהם לרגלי הכרמל. עיינו־נא במפה ממפות העולם, ומיד תכירו לדעת, כי חלומו של הרצל היה מיוסד על המציאות היותר ברורה. כשם שירושלים היא המרכז היבשתי, כך חיפה היא ברצון הטבע המרכז הימי של אפריקה, אירופה ואסיה גם־יחד.

ואולם, מה שנותן לחיפה את ערכה המיוחד — "היא התעלה הסואצית. לרגלי תעלה זו עברה נקודת־הכובד של המסחר האירופי והאסיתי מקושטה לחיפה, מפני שקושטה רחוקה ח מ ש ה י מ י ם מהתעלה, וחיפה — רק ח מ ש ש ע ו ת. כל אניה שתגע בנמל סעיד המצרית תוכל לסור לחיפה בזמן הקצר הזה. השאלה היא רק זו: למה תפנה האניה מדרכה להשליך עוגן בחיפה? הן עזוז הכרמל בלבד לא יספיק להכריח את אנשי העסק והממון לבטל עשר או חמש־עשרה שעה מהזמן הנתון בידם לשם עסק וממון.

התשובה לשאלה נכונה זו חבויה בהגשמתו של עתידנו אנו במזרח הקרוב. בודאי: כל זמן שחיפה היתה עיר־חוף קטנה, משוללת נמל מתוקן וברכות־מעגן ומנותקת מכל חבור של מסילת־ברזל אל ערי הפנים, לא היה כל צורך לספינה מהספינות לקרוב אליה אף לשעה קלה. ועוד זאת: כל זמן שטורקיה היתה המושלת בכפה וכל מגמתה נתבטאה ברצונה לשמור על מרכזיותה של קושטה, אי־אפשר היה לחיפה לקוות, שמצבה ישונה לטובה. גם הגרמנים לא זממו מעולם לעשות את חיפה למרכזם העיקרי במזרח. לדידם, עתידה היתה חיפה להעשות נמל־המלחמה היותר קרוב לתעלת סואץ, ואלכסנדרתה שמכוון אי קפריסין משכה אליה את עיניהם ביותר, אחרי שנמל זה הוא היותר קרוב להמסילה הבגדדית, שבה רכזו הגרמנים את כל כחותיהם.

אך למיום שהכירה אנגליה בזכותנו על ארצנו, וביחוד למיום שעברה חיפה לרשותה של בריטניה, נשתנה כל הענין מן הקצה אל הקצה, וחלומו של הרצל לבש צורה חדשה ומפוארה. חיפה אינה רק הנמל היותר מרווח בכל מזרחו של ים התיכון, אם נוציא את אלכסנדרתה, אלא שהיא גם — וזהו העיקר עכשיו — הנמל המסחרי היותר קרוב להתעלה הסואצית. לרגלי מסיבות המלחמה בנו גם הטורקים וגם האנגלים מסילות־ברזל שונות, שכולן מקושרות עכשיו לחיפה. דמשק, בין שתהיה ערבית, ובין שתהיה צרפתית או עומדת ברשות עצמה, הצטרך תצטרך לחיפה הרבה יותר מאשר לבירות או לטרבלוס המזהרית — מפני שחיפה היא השער האמתי לשני ימיה — לים האדום ולהאוקינוס ההודי. ומסילת־הברזל הגדולה, שתצא מבגדד, תחצה את המדבר הגדול ותגיע לים התיכון, גם היא תחובר להנמל הכרמלי הן מטעם מדיני והן מטעם תכסיסי וטריטוריאלי. כל המסחר האסיתי יגרף לחיפה, וכן גם חלק גדול מאד מהמסחר הקושטאי, הארמיני, ועל־ידיו — הרוסי, הרומיני והבאלקאני. מובן הדבר מאליו, שאיטליה, אלבניה ויון, בהיותן רחוקות מחיפה רק מהלך שלשה ימים באניות, השתמש תשתמשנה בחיפה כבבסיס למערבן עם כל המזרח.

גם היום חיפה מקושרת כבר עם קושטה (ועל־ידיה — עם כל אירופה) במסילה בלתי־פוסקת כמעט, ועם קהירה וחרטום — מן הצד השני. כן מקושרות אליה דמשק, מדינה ומכה הערביות, ורק בגדד עודנה מובדלת ממנה במדבר הגדול. ביום שתבנה המסילה הבגדדית (לא הגרמנית, כי־אם היהודית־אנגלית) דרך המדבר הזה, לא בגדד בלבד תהיה מחוברת במסילת־ברזל לחיפה, אלא גם פרס, הודו והלקים אחרים של סיביריה וסין. בעוד חמש שנים אפשר יהיה לנסוע ברכבת מחיפה לפאריז ולליסאבון, מחיפה לקושטה ולפטרוגראד, מחיפה לבגדד ולוולאדיבוסטוק, ומחיפה לקהירה ולטראנסוואל, או לטריפולים ולאלגיר. וכן יהיה הסדר גם מירושלים. פרספקטיבה נשגבה ומהרידה כמעט — שהרי כל חלום־הקסם הזה יקום ויהיה בימינו אנו!

נקל איפוא להשיג את ערכן של ירושלים וחיפה לעתיד לבוא — הראשונה בתור מרכז הרוח והשניה בתור מרכז השפע החמרי. מי יפקפק עוד בימינו אלה, שבחיפה ינפנפו דגלי כל אומות העולם מעל תרני אניותיהן למאות, ורגלנו אנו יכריז את ישותנו בגאון שלא ידענוהו עד כה? מי יפקפק עוד, שבחיפה העברית יכוסו ה ר צ י פ י ם, לאורך שפת־הים, במרכולת כל העמים, ושמתוך רעש הסבלים, הטוענים, המלחים, הסוחרים ופקידי בתי־המסחר תעלה שפת־כנען לגדולתה שנית, כמו בימי צור, צדון, יפו ועציון־גבר?

אכן, מה שלונדון היא לבריטניה הגדולה, מה שמארסיליה היא לצרפת, גינואה לאיטליה, ניו־יורק לאמריקה ואלכסנדריה למצרים — היה תהיה חיפה לנו — הודות לתעלת סואץ. כי בלעדי תעלת סואץ ה א נ ג ל י ת היתה חיפה נשארת מה שהיתה לפני המלחמה — כפר ימי, יפה ונשגב אמנם, אבל נעדר כל חשיבות שהיא, ומבחינה זו היתה נפחתת גם חשיבות ארצנו העברית כולה.

עֲתִידוֹת

מאת
שמעון גינצבורג.

II

וְיָצָא חֹטֶר···

וְיָצָא חֹטֶר רַךְ מִגֶּזַע יִשַׁי עַתִּיק
וְנִמְשַׁךְ אֶל הַשֶּׁמֶשׁ וְאַרְצָה שֶׁמֶשׁ יַעְתִּיק
וְהֶעֱלָה אֶת הָאָרֶץ מְעַט מְעַט שָׁמַיְמָה·

וְעָיְפוּ עַם וְעַם מֵרַע וְשֶׁפֶךְ־דָּמִים·
וְעַל קִבְרוֹת חַלְלֵי גוֹג־וּמָגוֹג יִפְרְחוּ רִבּוֹאוֹת פְּרָחִים מְאָדָּמִים,
וְהִשְׁתַּחֲווּ עַם וְעַם לָהֶם בַּפַּעַם הָאַחֲרוֹנָה — וְעָלוּ יְרוּשָׁלַיְמָה
לְהִשְׁתַּחֲווֹת לַיהוָֹה, אֵל חַי וּמְצַוֵּה חַיּוֹת···
וְכָל הָאָרֶץ—כְּאֵשֶׁת־נְעוּרִים רַכָּה וַעֲדִינָה,
שֶׁבְּחֶטְאָהּ כּוֹס־פֻּרְעָנוּת שָׁתְתָה אַף מָצְתָה הַכּוֹס
וְעַתָּה כַּלָּה זַכָּה, תַּמָּה הִנָּהּ—
לִפְנֵי בֵּית מִקְדָּשׁ אִישָׁהּ תַּעֲמֹד, אַט־אַט מִתְרַפֶּקֶת
וְכָלָהּ רֹתֶת: הֲיַכִּירֶנָּה עוֹד לְטוֹבָה? וְכֻלָּהּ רֹתֶת־צִפִּיָּה···

אֲזַי כְּמַפְתֵּחַ־זָהָב, הוּבָא בְּיַד אֵלִיָּה,
שֶׁכֻּלּוֹ אוֹר כְּאוֹר הַחַמָּה הַמַּבְהֶקֶת,
מָשִׁיחַ, כֹּהֵן גָּדוֹל לְאֵל־עֶלְיוֹן, יִפְתַּח בֵּית־הַקֹּדֶשׁ—
וְנִגְלָה לָהּ לָאָרֶץ כְּמַרְאֵה סַהַר בְּסֵתֶר־עָבִים בְּסוֹפֵי־חוֹדֶשׁ,
לֵאמֹר: כֹּה חַיַּיִךְ הָיוּ···
אַחַר — וְנִקְרַע מָסָךְ לְאַט לְאַט, וְרָאוּ
כָּל בָּאֵי־תֵבֵל אָז בִּפְרוֹץ אוֹר חָדָשׁ, בָּהִיר,
אוֹר שֶׁבַע שְׁמָשׁוֹת, אֱלֵי עוֹלָם עַתִּיק־צָעִיר — —
וּלְרַעְיָה תַּמָּה אֵל בְּאַהֲבַת־עוֹלָם פָּנָיו יָאִיר·

וְיָדְעוּ אָז הַכֹּל, כִּי לֹא לְחִנָּם נְבִיאֵי־עֶלְיוֹן חָיוּ,
מְצַוֵּי דְבָרָם לֶעָתִיד, דְּבַר שַׁלִּיטִים,
וְלֹא לְחִנָּם הָיוּ בְּחֶשְׁכַת־עַד קְבַרְנִיטִים·

דצמבר, 1914.

מאת
שלום־עליכם

חמישה ושבעים אלף

תרגום
י. ד. ברקוביץ

— אֱמֶת: איש איש וצרור צרותיו?... ואם כן לא כל הצרורות שוים! אָמנם אין כל ארבע שאין לו צרור על שכמו — כולנו רובצים תחת משאנו. ואף־על־פי־כן דומה אני, כי מיום שברא אלהים את עולמו ועד שהיו היהודים לעם לא נראה עדיין ולא נשמע בגבולותינו מעשה בצרור אשר כזה גם בחלום! ואתה, אדוני, אם לבך נכון בקרבך ושעתך פנויה, קרב־נא הנה ושב לימיני, והטית אָזנך והקשבת ושמעת נפלאות, מעשה בחמישה ושבעים אלף, אשר אספר לפניך כולו מאלף ועד תיו, לכל פרטיו ודקדוקיו, דבר לא נעדר. מרגיש אני מחנק בצוארי פה, מין החק שהוחקני ומקצר נשימתי, אש בוערת תוכי ומלהטת קרבי — מוכרח, מוכרח אני להוציא את לבי החוצה!... המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים?... ורק אחת אבקש ממך: אם יקרה מקרי להפסיק את ספורי באמצע או להרחיק נדוד לארחות עקלקלות, תשיבני על עקבותי ותזכירני את המקום, אשר אנכי עומד בו. להודיעך, כי למן אותו מעשה רב, כלומר: למן המישת ושבעים האלף, חובלה רוחי בקרבי ונתבלבלו רעיוני, לא עליכם, וכל ראשי הולך סחרחר, עד כי לפעמים אינני יודע את נפשי ואינני מוצא את ידי ואת רגלי... המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים?... הגידה לי, בבקשה ממך, האין תחת ידך חמישה ושבעים אלף... טפו! רצוני לאמר: גלום־קטורת של טאבאק?

קצור הדברים, במה אָנכי עומד? עומד אָנכי בחמישת ושבעים האלף. בראשון במאי שעבר זכר גורלי, כפי שעיניך רואות אותי חיים, בחמישת ושבעים האלף. דומה, לכאורה, מה פלא יש בדבר זה ומה ענין מצאתי פה להשמיעך? הלא מעשים בכל יום הם. הנה היה מעשה באחד מאנשי ניקולאיוב ועירה בהרי, כפי שאומרים, את רי"ש האלפים כולם! וישב באי יכפתי על אברך אודיסאי אחד, והוא ראש־השבון באחת הלשכות, שזכה בארבעים אלף רבונים ואין רואה, ואין שומע, ואין מגיד דבר, ואין פוצה פה ומצפצף... אָמנם להזכיות הגדולות דרכי כי רעיוב כירי עומד ומצפה — מאד שהשעה ששיביב מירין איש מקנאים בנו... ואף־על־פי־כן איני דומה זכיה לזכיה. ומעשה בזכיה זו, שאני אומר לספר בזה לפניך, מעשה נפלא הוא ומיוחד במינו. מ ע ש ה ־ מ ק ל ע ת כולה, שלשלת ארוכה של חוליות הרבה, כולי אדיות ושישירשית כי בי מעשה בתוך מעשה, ומעשה על־גבי מעשה, ומעשה גורר מעשה... להודיעך, שצריך אָדם לאזור את מתני הדירה והידיו בסבלנות מרובה, כדי לשמוע את כל המעשה עד תומו ולהשכיל ולהבין עד היכן הדברים מגיעים.

ובכן ראשית כל חייב אני להתודע אליך ולבדר לך, כי אני יושב טיבי. והנה לא אָבוא בזה להתפאר לפניך בשלוש בי — בהמדנותי למיפיגה, או בעשרי ועָציב אי ברכתי הגרוהה וידיעותי הרבות בפילוסיפיה ובשאר שבע הכמות. הרוחה לי מעשות כדבר הזה! אני עצמי, כפי שאתה רואה אותי בזה, יהודי מן השוק אָנכי, אחד מרבבות היהודים, כלומר: בעל בעמיו, שבית יש לו ויד ושם לו בעדתו, ומוניטין יצאו לו בעירתו, וכיוצא בדברים אלו... אמת, לשעבר, כשהיו שנים כתקונן, נמצא גם כסף באוצרותי, והוקא כסף רב. כסף רב כיצד? לא כמתתו של ברודסקי — רכושו של ברודסקי היה רב ועצום מרכושי. ואף־על־פי־כן, אל יפול לבבך: שנים שלשה אלפים קרבונים מצאה לי גם ידי. אָז השקיף עלי אלהים, כמאמרם, ממכון־קדשו ונתן עצה בלבי להיות אָץ להעשיר ולהעלות את כל חלקי בבת־אחת. יצאתי לסחור את מסחר הדגן בפלכים הרחוקים, במקומות הרעב, ולא נתקררה דעתי עד ששבתי מישב בגפי, בלא אכימון אחד בכיסי. גם נעשה לי, כי בהכשלי לא הכשלתי גם את האחרים. בכבוד אתה איפוא, מאחר שהפסדתי את ממוני בענין רע, שוב נפלו פני ורפו ידי ולא היתה לי עוד תקנה עולמית? אם כך אתה סבור, סימן הוא לך, שאינך יודע עדיין מי אני ובמה כחי גדול. להודיעך, שאני עצמי הריני אַחת מאותן הנפשות, שהכסף לא נחשב בעיניהן ולא כלום. משל למה הוא דומה? לאפר זה של גלום־הקטורת. כחרס מחרסי האדמה הוא בעיני, כאין וכאפס ממש... כלומר: לא כאין וכאפס דוקא, כי אָמנם הכסף עצמו דבר טוב הוא ונחמד ונעים מאד, ואף־על־פי־כן ליהרג עליו ולהפקיר את חיי בעדו — אינני רוצה. ורק זו רעה חולה, כי באין כסף אין כל, ידיך אסורות תמיד, ואתה אָנוס להסיר את נפשך מטיבה, ואי־אתה בן־חורין להתראות לפני הבריות כראוי וכנכון, לפתוח את ידך לנדבה ולקיים את נדרך בעין יפה, כפי חפצך וכבודך. האמינה לי, כי נשבעתי: כשרואה אני את שכני בעל־הבית נתבע ונותן את שלשת שרריו לצרכי העיר, ואני קצרה ידי לעשות כמוהו, הרי מרגיש אני אותה שעה, כי הגיע קצי וחיי אינם חיים. מוטב לי לקבל את ענשי מידי אשתי על שלא הספקתי בידה את צרכיה ליום השבת מלהשיב ריקם פני עני בשעה שאגודת־כסף אחת עדיין מקשקשת בכיסי. המבין אַתה, עד היכן הדברים מגיעים?... זה דרכי וזה מנהגי בשנעון! האין תחת ידך אגודת־כסף אחת... טפו! רצוני לאמר: גפרור אחד להצית אש?

קצור הדברים, במה אָנכי עומד? הפסדתי את ממוני ונשארתי ככלי ריק, בלא אגודת־כסף אחת לפורטה. וכאשר הפסדתי את ממוני ונשארתי ככלי ריק באתי

אל אשתי בבוקר לאר־עבית ואמרתי לה: „השומעת את, צפורה, את אשר אומר אליך? נקיים אנחנו". אמרה לי: „מה משמע, שנקיים אנחנו?" אמרתי לה „משמע, שאין לנו אפילו אגורת־כסף אחת לפורטה" והרי אשה היא זו — עמדה והרימה קול־זועות: „אוי לי ואבוי להיי, עורמי השך בעדי, שבר השברתי, רעב הממני!" — וביוצא באלו קינים והגה והי. „יעקב־יוסיף, היא אומרת, מה השמועה הואת, אשר השמעתני? איה כספך, יעקב־יוסיף, אללי לי?"... „הסי, הסי! — אני אומר. — מה לך כי נזעקת כל־כך? היכן, אני אומר, מצאת כתוב, כי הכסף כספי הוא? ה' נתן וה' לקח — פירש רש"י: יבוא בעל העז ויטול את עזו... והיכן, אני אומר, מצאנו כתוב, כי יעקב־יוסיף חייב לשבת בארבע דירות דוקא ולהעביד בביתו שתי משרתות בבת־אחת, יוצאת [illegible] לא בעינינו ראינו, אני אומר, בני־אדם מישראל גועים ברעב כל ימיהם, ואף־על־פי־כן, אני אומר, עדיין לא תמו לגוע! כי אם נאמר ללכת בדרך הזאת, אני אומר, ולדרוש במופלא ממנו ולשאול שאלות על כל מראה עינינו: למה כך ולמה ככה, — הרי לא הנחנו מקום לקיום העולם!"... וכיוצא בדברים אלו השמעתיה ימשלתי לה משלים, לפייסה ולהניח את דעתה. והיא כלומר אשתי, שמעה והחרישה והבינה, כי צדקתי הפעם. להודיעך, כי אשה הוכיח לי אלהים, אשר לא אבוש בה כלל בפני אחרים. בינה יתירה ניתנה לה לכלכל עסק במשפט ולרדת לעומקו של כל דבר. להרבות אמרים עליה, כדי לשבר לה את האוזן, לא הייתי צריך. מיד חדלה לקפחני בטענותיה ולקונן את קינותיה, ולא עוד, אלא שהפכה פניה ועמדה להפיג את צערי, לשדלני ולנחמני, כי גזירה היא מלפני הקדוש־ברוך־הוא ואין להשיב, כי אל חנון ורחום הוא, כי הוא יוליכנו והוא יביאנו... ומבלי התמהמה עד בוש, עמדתי והשכרתי את דירתי לאחר, ואני עצמי באתי לשבת, במחילת כבודך, בעלית־קיר קטנה, קבעתי לי רק חדר־מושב אחד וחדר־הבישול, את שתי המשרתות שלחתי מעל פני, אשתי שתחיה ותאריך ימים חשפה זרועותיה ועמדה בכבודה ובעצמה לשפות את הסירים בתנור, ואני קראתי את עצמי לתורה המישי: „יעמוד רב יעקב־יוסיל קבצן!" כלומר: כתוב כתבתי את שמי בספר הקבצנים והייתי עני ואביון לכל דבר. עני ואביון כיצד? אמנם מוצא אתה אצלנו עניים מרודים גדולים ממני, שהרי הנני [illegible] שיש בה כדי לפרנס את בעליה פרנסה כל־שהיא. ורק חסרון אחד בדבר, שכל חודש מחדשי השנה ארבעה שבועות רצופים לו. אילו היו רק שני שבועות לחודש, אפשר שההכנסה וההוצאה היו עולות בד בבד. עכשיו, שארבעה שבועות לחודש, נמצא, ששני השבועות העודפים נזקפים על החודש הבא, ולפיכך אין החשבון עולה יפה. ואף־על־פי־כן, אין בכך כלום. דרכו של אדם, שהוא מתלמד בצרותיו ומתבונן על עצמו. כי הנה שבתי אני וראיתי, כי אין טוב ויפה ונוח מאשר יהיה האדם עני כל ימיו, ואז ידע מנוחה בחייו. הגע בעצמך: פטור

אתה מכל הבלי העולם הזה, משאונו והמונו ודאגותיו המטרידות, הפשי אתה מעול חובות ותשלומים, מלוות ושטרות, ריצות ודחיפות וכתות רגלים על־פני אבני היצות — ומה לך עוד? ואילם בקש יעקב־יוסיל להיות עני באחרית ימיו ולישב בשלוה — בא הקדוש־ברוך־הוא ובלבל את מחשבתו. אמר לו הקדוש־ברוך־הוא ליעקב־[illegible] רצינך תגיה מעט והחליף כח? שטר־גורלות יש לך? הא לך המישה ושבעים אלף והתגלגל עמהם!"... המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים?... אין מזל לעניים... האין תחת ידך שטר־גורלות... טפו! רצוני לאמר: גרוב־קטירת של טאבאק?

[illegible] עומד אנכי בשטר־הגורלות. שטר־גורלות כיצד? מנין לו ליהודי שטר־גורלות, ובמה זכה יהודי, ששטרו יעלה לו בגורל המישה ושבעים אלף? הבה כמעט רגע — הכל על מקומו יבוא בשלום. ראשית כל: למה לו ליהודי שטר־גורלות? הוה אומר: כדי לתתו במשכון ולקבל כסף תמורתו. [illegible] וישא את השטר אל בית־הבאנק וקבל כסף תמורתו! ויש לאמר: ראשית — אין בית־באנק בעירתנו; ושנית — מה יתן ומה יוסיף לי בית־הבאנק? וכי אין ביד בית־הבאנק לקרוא שמיטה אף הוא, לכשירצה?... ושלישית — אין העולם עשוי הפקר, ואין בני־אדם עשויים המסכנים, ומי הוא זה האיש, אשר יתאוה פתאום לשטרם של אחרים ... המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים? כך הייתי מהרהר בשעת מעשה, ואפשר שלא הייתי מהרהר בשעת מעשה כלום, ושבתי ואמרתי לעצמי: הנה שכן דר עמי בכפיפה אחת, זה שכני יושב [illegible] אברך נאה מאד, אברך שקרא ושנה, אברך מהוגן ביותר, — מדוע לא אפקיד את שטרי בידו? הוא רק יאבה לתת לי מאתים קרבונים תמורתו — ואקבלם בחפץ־לב. כי למה לא אקבלם? אז קמתי ונכנסתי אל שכני, בירנבוים שמו, ואמרתי לו כדברים האלה: „אדוני בירנבוים, אני אומר, אולי תתן לי מאתים קרבונים על שטר־הגורלות אשר לי?" אמר לי: „נתון אתן לך מאתים קרבונים [illegible] אשר לך". אמרתי לו: „וכמה רבית [illegible] עלי?" אמר לי: „ולדעתך, כמה רבית אני צריך לזקוף עליך?" אמרתי לו: „כלום יודע אני, כמה [illegible] אתה צריך לזקוף עלי? זקוף־נא עלי רבית זו של שלהנים". אמר לי: „הנני ואזקוף עליך רבית זו של שלהנים"... בקצור, נתפשרנו בדבר הרבית, ואני עומד ונותן לו את השטר למשך המישה חדשים ומקבל מידו את מאתים הקרבונים. מכיון שכך, קום־נא איפוא, יעקב־יוסיף, שוטה שכמותך, והוצא ממנו פתקה כתובה והתומה בעצם ידו, כי הפקדת אצלו שטר פלוני, בן שורה פלונית, שמספרו כך וכך! לא. ותהי להפך: הוא, כלומר בירנבוים, עמד והוציא ממני פתקה כתובה והתומה בעצם ידי, כי אני לויתי ממנו למשך המישה חדשים מאתים קרבונים על שטר פלוני, בן שורה פלונית, שמספרו כך וכך. והיה אם לא אפרע לו את מאתים הקרבונים בזמנם הקבוע, יהא שטר פלוני, בן

שורה פלונית, שמכספו כך וכך, ברשותו והיה שטרו, ואין לערער אחר מעשה זה כלום... המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים ... מה סבור הייתי אנכי בשעת מעשה? כסבור הייתי: מה יש לי לירוא כאן? מה נפשך: אם יגיע זמן פרעון ואפקיע את השטר מידו — מיטב; ואם לאו, שלם אשלם לו את הרבית, ככל אשר תושת עלי, על־פי שטר־עסקא, ואז ידחה את הפרעון לזמן אחר. כי למה לא יאבה לדחותו? הרי בירנבוים זה כל כונתו אינה אלא לרבית, ואת הרבית אני מסלק לו כדת וכדין, ככל אשר תושת עלי. המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים?

כך הוה. הגיע זמן פרעון, ואני אמנם לא הפקעתי את השטר מידו. אחר־כך עברו עוד חמשה חדשים ועוד חמשה חדשים, וכך חלפו ועברו לאט־לאט שנתים וחמשה חדשים. את הרבית, כדרך הטבע, סלקתי לו [illegible]: כלומר: פעם סלקתי לו ופעם לא סלקתי לו. כי מה יש לי לחשוש? שמא יעמוד זה וימכור את שטרי? חזקה, שלא ימכור את שטרי. כי למה ימכור פתאום את שטרי? כך הייתי מהרהר בשעת מעשה, ואפשר שלא הייתי מהרהר בשעת מעשה כלום... בין כה וכה, והשנים אינן כתקונן, העסקים אפסו ואינם, ועודף השבועות על החדשים הולך הלוך וגדול, ואני מתגלגל ומתענה ביסורים. דרכו של אדם בכך, שהוא מקבל יסורים באהבה ומתרגל עמהם במשך הימים כעם ילידי ביתו... וכך נמשך הדבר עד שהגיע ערב פסח.

אותו ערב פסח הקרה אלהים לפני עסק הגון ביותר. קניתי קרונות אחדים של דוחן, מפני שהשעה שעת דוחן היתה, וקמתי ומכרתי את הדוחן, והרוחתי בהודו, בעזרת השם יתברך, מנה יפה, ועשיתי את הפסח כהלכתו, והיתה השמחה במעוני גדולה כל־כך, עד כי [illegible] בי נשבעתי, כי ברודסקי זה בכבודו ובעצמו בקליפת השום [illegible] בפני! וכי קלה זו בעיניך — אדם חוגג את חגו [illegible], כי לא [illegible] אפילו פרוטה אחת, ולא עוד, אלא שנשתיירו לו בכיסו מאות אחדות במזומנים, — כלום יש דומה לי בכל הארץ? מכיון שכך, קום־נא איפוא, יעקב־יוסיל, שוטה שכמותך, והשב לבירנבוים את מאתים הקרבונים ופדה מידו את שטרך! לא. שבתי אני ואמרתי אל לבי: מה החרדה הזאת? הן בירנבוים לא יברח מפני עם השטר אשר בידו, ואני עוד תספיק לי השעה לפדות מידו את שטרי גם אחר הפסח. ואם לא יהיה סיפק בידי לפדותו - שלם אשלם לו את הרבית, ככל אשר תושת עלי, ואקבל ממנו פתקה כתובה והתומה לאות, כי השטר שמור בידו לפקדון. כך הייתי מהרהר בשעת מעשה, ואפשר שלא הייתי מהרהר בשעת מעשה כלום... [illegible] וקניתי בכספי מלאי של שקים, והנחתי את השקים באסם, ועשה לי הקדוש־ברוך־הוא נס, ובאו גנבים וגדעו את בריחי־הברזל מעל דלתות האסם — בחג הפסח שעבר היה מעשה, בעצם יום השלישים באפריל, הוא אור ליום ראשון במאי, כי ביום שמפילים את הגורלות, [illegible] ולקחו את השקים, ואני נשארתי שוב ככלי ריק, בלא אגורת־כסף אחת לפורטה.

צפורה! — אני אומר אל אשתי. — היודעת את, כי איש־בשורה אנכי היום? שוב נקיים אנחנו.

מה משמע, היא אומרת, שנקיים אנחנו?

משמע, אני אומר, שיצאנו נקיים משקינו. אין לנו אפילו שק אחד.

הא כיצד? — היא אומרת. — לאן נעלמו כל השקים?

גנבים, אני אומר, באו [illegible] והוציאום מן האסם.

יהרי אשה היא — מיד עמדה ועוררה זעקת־שבר, [illegible]

אל־נא, צפורה, אל תרימי במרום קולך. לא רבה ויחידה את לפני הקדוש־ברוך־הוא. לוא יהא הדבר בעיניך, כאילו אש נפלה בביתנו ואכלה את כל אשר לנו, ואנחנו יצאנו ערומים כביום הולדנו, — הטוב היה לך אז?

משל כחרס הנשבר! — אומרת היא. — וכי לכך צריכים היו הגנבים לגנוב את שקינו?

אלא מה, אני אומר, יעשו גנבים? ואף־על־פי כן, הנה ראה תראי בעיניך, כי נמצא את השקים.

מאין, היא אומרת, ימצאו לך השקים? וכי מתנחם אתה בלבך, כי הגנבים יחזרו בתשובה וישיבו לך את שקיך [illegible] ... אבן אין [illegible] אלא זו!...

אי לך, צפורה, אני אומר, ששוטה את! אם אלהים יעמוד לנו, שוא מחשבות אדם ותחבולותיו...

כך הוה. השקים אמנם לא נראו ולא נמצאו עוד, צללו כעופרת במים אדירים! ואני עודני מתרוצץ במשוגע כל היום, מטפל עם פקידי הרשות, חוקר ודורש, מפשפש ובודק בכל החורים והסדקים — לשוא עמלי! לך ובקש את יום אתמול כי עבר! המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים .... ראשי נבט לארץ, לבי ריק ונפשי [illegible], פי יבש ומעי יהמיו; וכך אני עומד בשוק, [illegible] בעירתנו, ופתאום מחשבה חולפת במחי — בבוקר היה מעשה, בשעה השתים־עשרה: „הא כיצד? הלא היום הזה יום־הדין הוא, היום הראשון במאי, יום שמפילים בו את הגורלות! המאלהים יפלא דבר? לוא תהי השעה שעת־רצון לפניו, הלא יש בידו לאשרני אושר גדול, אותי ואת אשתי ואת זרעי!“... וכאן אני נזכר בשקים הגנובים, ואני מסיח את דעתי מיום הראשון במאי ומשטרי המוטל בגורל, ואני יוצא שוב לבקש את השקים האובדים, אשר נדמה לי רגע, כי נודעו עקבותיהם. [illegible] עלי היום והלילה עד למחרתו, הוא היום השני במאי. אני עצמי טרוד כולי, למן הבוקר לא בא אוכל אל פי, השעה שעת הצהרים, ולבי מתעטף ברעב. באתי לביתי, והנה אשתי מתנפלת עלי:

אפשר שתלך ליטול ידיך ולסעוד לבך פעם אחת? אולי תאמר די לשקיך היום? השקים הללו כבר הגיעו עד נפשי, השקים! יקחם אופל, את השקים! וכי חייב אדם באמת להקריב את חייו ולחרף את נפשו למות

בעד השקים?! כשם שהיית עד עכשיו בלא שקים, כך תהיה גם להבא בלא שקים! פשפש ומצא לו עסק בשקים! כל הימים וכל הלילות — רק שקים ושקים!

היודעת את, אשתי, אני אומר, מה יש בדעתי לשעשעך? אם נא מצאתי חן בעיניך, תדליקי הפעם מן השקים! השקים משתרשים כמדי גם בדעתי ומכסים את הזוית מזה על פצעי: שקים שקים! שקים שקים!...

המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים?... אולי נמצא תחת ידך עוד שק אחד... רצוני לאמר: עוד הביבליוגרפית של מאבאר

(המשך יבוא).

„תּוֹרַת־הַמּוּסָר הַחֲדָשָׁה“

(מעל שלחן קריאתי).

מאת

ראובן ברינין.

האמליט: האם רואה אתה את העב העולה שם, כמעט בצורת גמל?

פולוניוס: חי אלהים, צורתה באמת כגמל.

האמליט: כמדומני, שמראה כחולדת־הסנאים.

פולוניוס: גבה אמנם כשל חולדה.

האמליט: או כשל לויתן?

פולוניוס: ממש כשל לויתן.

(מהחזיון „האמליט“ של וו. שקספיר).

נשמתו של אותו הזקן פולוניוס נתגלגלה כיום בסופרים ועסקנים לאומיים ידועים. יחוסיהם אל ערכי חיינו הולכים ומשתנים שעה־שעה. אחת היא לפולוניוס מה שהוא רואה. העב בעצמה אינה לוקחת את לבו. רוצה אתה, הנה מראה העב כגמל. כחולדה? — תהא חולדה. לא, צורת העב היא כשל לויתן — יהא לויתן.

לא רק מפת־הארץ, לא רק תנאי הקיום, לא רק החיים המדיניים, החברתיים והכלכליים הולכים ומשתנים עתה יום־יום, כי אם גם תורת המוסר, תורת המדות הולכות ומשתנות יום־יום. הפילוסופים והחוקרים החדשים, מישלנו ומישלהם, עמלים להקים תורת־מוסר חדשה, המתאימה לרוח המהפכות החדשות, שנעשו בעולם ושעוד עתידות להעשות. ערכי המוסר הולכים ונופלים, הולכים ועולים. מושגי המדות הולכים ומתחלפים עתה עם כל שעה, עם כל מאורע מדיני. לפני [illegible] הספר „תורת־המוסר החדשה“ של אנטון מינגר, שיצא בימים אלה לאור. אחד הפרקים היותר מענינים בספר זה הוא הפרק „השקר“. רוב סופרי המוסר מבית־המדרש הישן טפלו רק בהשקרים של היחיד, וכמו העלימו עין בכונה מהשקרים המסובכים של הצבור, של המדינה. אבל לא כן הוא בספרו של מאכס נורדוי „השקרים המוסכמים“ הרעיש בשעתו עולמות, יען כי הוא היה הראשון, אשר נגע באזמל חד בפצעי החברה האנושית, ויקרע בלי רחם את המסכות מעל השקרים הדתיים והמדיניים של אירופה הכוזבת. אבל מעת אשר כתב נורדוי את ספרו הנזכר נתרבו השקרים החברתיים והשיטות הדעות המדיניות. [illegible] אז אמת בעיני [illegible] כבר בשקר [illegible] היום בעיני [illegible] בעיני [illegible] היא. גם הרברט ספנסר הקדיש בספרו „תורת־המדות“ פרק מיוחד להשקר הצבורי. אולם הוא נשאר גם במקצוע זה פילוסוף חברתי, וכתב על השקרים בדרך מקרי נגע בפצעי הצבור, שאנו רואים ביטויים מרב בחיי יום־יום. אולם מינגר מטפל **בהשקרים הממשיים** של החברה, שהיו כיום למכת־מדינה. ודבריו במקצוע זה נוגעים בשאלות היום, העומדות על הפרק.

מינגר אומר בהפרק הנזכר: „אחד החזיונות החברתיים היותר חשובים בעולם הוא השקר. חלק גדול של המעמדות החברתיים במדינותינו הנאורות וגם הרשמית מתבססת על השקרים מדעת ושבלי ידיעה. ולצערנו אין כל ספק, שגם ממשלת־העם יכולה רק [illegible] להמתיק את השקרים, אבל לא לעקרם מן השורש“.

ומינגר מביט בעינים פקוחות ובלתי־משוחדות על השקר החברתי ומנתחו לחלקיו וסוגיו: „עלינו להבדיל בין השקרים הצבוריים ובין השקרים של היחיד. הראשונים מכוונים לתועלתם וטובתם של עניני העם, המדינה, הכנסיה הדתית ושל המפלגות ומנהיגיהן התקיפים. והשקרים ממין האחרון משמשים לטובתם והנאתם של אנשים פרטיים. זה היחיד וטובתו, שבשבילו ובשביל הנאתו מרבים כיום לשעבד ולגזול את האמת בחיי הצבור ובחיי האומה. היחיד, אם מאויים חזקים לו, אם נכנס בו רוח השלטון, — זהו כיום היותר תקיף בארץ גם בתוך ממשלת עם. בסולם השקרים עולים ויורדים כיום למן האדם העליון ועד היושב בסתר המדרגה“.

והפרופיסור מינגר מכנים תחת כנפי השקרים הצבוריים את השקרים המדיניים, הדתיים, המדעיים וגם האמנותיים. כשאנו קוראים את דבריו אלה, עולה על זכרוננו הפתגם העברי: „השקר אין לו רגלים, אבל יש לו כנפים“. והכנפים האלה פרושות כיום על־פני כל חיינו. ובלי משים עולה הרעיון המעציב על לבנו: רק פסיעה היתה אחת פסענו על דרך החיים המדיניים, רק נראה את שאיפתנו לחיות חיים מדיניים, וכבר הננו נפגעים ונפצעים יום־יום מכל מיני השקרים הצבוריים, המסבכים את נפשנו. יש בני סופרים, המעמידים [illegible] בראיתם צד של שקר בדברי אחרים, לוא גם שקר שלא מדעת ושלא בכונה. ובבואם להוקיע לעיני השמש את הנראה להם כשקר בדברי חבריהם, יסתבכו בעצמם ברשת השקרים, הבאים בכונה ושלא בכונה, למען הצל את האמת המדומה של מפלגתם, שעליה הם נלחמים. ובין כה וכה והאמת הולכת ונחנקת בידי אויביה וגם

בידי אוהביה ומקנאיה. ואין כל ספק, שבמקום שהאמת נחנקת, שם חיינו החברתיים מקבלים אמנם צורה יותר מגוהצת ומרשמת ראוותנית, אבל תוכיותם מתנוונים יותר ויותר.

מה שנוגע להשקרים הדתיים של הכנסיה הנוצרית מוכיח מינגיר, ששדרות העם השולטות מתאמצות לטעת בלבות בני השדרות התחתונות דברי אמונה, שהן בעצמן אינן מאמינות בהם. השקרים המדעיים הם ביחוסו של המדע אל הכנסיה הדתית השולטת ואל השלטון המדיני, תהא צורתו מה שתהיה. המדע מסכים להם, כשהשעה משחקת לפניהם. הפילוסוף קרטזיוס מביע את ספקותיו בספריו, שיצאו לאור באמצע שנות המאה השבע־עשרה, ביחס אל כל ההכרות והתורות הפילוסופיות. ולמרות כל ספקותיו קבע את פתגמו הידוע: „אני חושב, אם כן הנני נמצא“ (Cogito, ergo sum), ברצותו להציל את עיקרי הדת הקתולית. „והדבר מובן“, — אומר מינגיר, — „יען כי הכנסיה הקתולית שרפה על המוקד בשנת 1600 את הפילוסוף גיארדנו ברונא, ובשנת 1611 את באניני, וזמן־מה קודם הופעת ספרי קרטזיוס (בשנות 1632—3) העמידה למשפט את גאליליי“. גם עמנואל קאנט, החוקר החפשי, לא שכח מעולם להיות נזהר בדבריו על־אדות האמונה. הדעות של שנות המאה השמונה־עשרה אמנם החלישה את שלטונה של הכנסיה הנוצרית, אבל עוד לא נהרסה ולא נתבטלה מפני יד הפקורת. ומוראה של הכנסיה הנוצרית, שהיה בידה לענוש את כופריה על־ידי מושלי הארץ, לא סר גם מעל פני קאנט. רק שופינהויער וניטשה לא העלימו מעולם מה שהיה להם להגיד על־אדות הכנסיה הנוצרית, יען כי המהפכה הצרפתית והתנועות המדיניות, שהיו קשורות בה, בטלו לגמרי את השלטון החיצוני של זו הראשונה.

על־דבר השקרים של היחידים אומר מינגיר: „יש אשר המושל התקיף בכבודו ובעצמו מכריח את נתיניו, ביחוד את חלושי הרצון, לשקר לו, ורבים מהם נעשים דוברי שקרים מאונס. בבוא המלך בדברים עם נתיניו, מביט הוא כבעל נמוס טבעי, אם אלה האחרונים מרימים בפניו את חכמתו וחסדו, אם גם רחוק הוא מחכמה וחסד. ונתיניו, אם יש להם עושר או משרה ושלטון, דורשים גם הם הכנעה, שעבוד וחנופה מהתלויים בחסדם. מזה אנו רואים, כי מקור השקר היא העריצות המדינית והעריצות של זכיית היחיד“.

הרברט ספנסר מוצא ב„תורת־המדות“ שלו, כי רק העריצות המדינית היא מקור השקרים של העמים. אולם מינגיר מוכיח, כי היחוסים הבאים מזכויות היחידים, מיחסים המשפטיים שבין שדרות העם, מכריחים עוד יותר את בני העם להחזיק קיומם ומעמדם על־ידי כל מיני שקרים. בכל מקום שיש עריצות, אם של הממשלה או של היחידים התקיפים, שם מחייבים היות גם שקרים.

„השקרים ישפכו את ממשלתם על חיי הצבור והיחיד, וכמעט אין איש“, — אומר מינגיר, — „ומה גם העסקן בצרכי צבור, אשר יש בידו להזהר ולהנצל מדבר־שקר“. קאנט אומר בפרקו „איבער איין פערמיינטליכעס רעכט, אויס מענשענליעבע צו ליגען“: „חוטאים אני גם באמרנו שקר להרוצח, אשר ישאלנו, אם רענו שהוא רודף אחריו מתחבא בביתנו“. נאה היה קאנט דורש. בכל ספריו הוא דורש את האמת המוחלטה. אולם בחייו הפרטיים לא היה כן. ובצדק העיר אחד הביוגראפים שלו: „קאנט מלמד אותנו בספרו על תורת המשפטים „קאנט'ס רעכטסלעהרע“ שיצא לאור בימי מלכותו של פרידריך ווילהלם השני (1797), כי להמושל יש רק זכויות ולא חובות, ולהנתינים יש הזכות רק להגיש קובלנה על עושק משפטם וגזל זכויותיהם הגלוי לעין כל, אבל לא להתקומם נגדם. תורה זו מוכיחה, כי קאנט „ראה דברי הדת הנוצרית“, יותר בני מתנגדת לממשלה הרבה יותר משקר מחמת אונס, כמשל קאנט בעצמו בדבר השקר להרוצח.

ואם נתבונן למושגי המוסר של פילוסופים בנוגע להאמת והשקר, נוכח, כי אין אחד מהם מגיע למדרגת נביאינו והזינו בדבר זה. ניטשה, למשל, אומר שירה להשקר, והוא רואה בו את הכח המניע בחיים. הוא בעצמו היה בודאי איש־אמת, אך תורתו אומרת: „כל האדם כוזב והדיים בעצמם הם מיטב הכזבים“.

ידוע הוא הפתגם: „מיטב השיר כזבו“. ואני תמיד חשבתי: מיטב השיר הוא האמת שבחיים, האמת שברגשות, האמת שבדמיון. וחושב אני גם היום: מיטב הפוליטיקה, בפרט הפוליטיקה של האומה העברית, שאין כחה אלא ברוח, במשפט וצדק, היא האמת שבה.

מַחְלֶקֶת הַחִנּוּךְ שֶׁל הַהִסְתַּדְּרוּת הַצִּיּוֹנִית

(הידעה על־דבר תכנית פעולותיה של מחלקת־החנוך של ההסתדרות הציונית באמריקה)

מחלקת־החנוך של ההסתדרות הציונית באמריקה, שנוסדה על־ידי הועידה העברית בפיטסבורג, נוצרה — ראשית — לשם התאמתן, הרחבתן והעמקתן של הפעולות החנוכיות של החברות הציוניות השונות, שנתאחדו בועידה ההיא כמו „יהודה הצעיר“, הסתדרות הסטודנטים הציוניים, המחלקות ללמודי הציוניות מיסודה של „הדסה“, כמו־כן כל הוצאות הספרים והעתונים של החברות הללו ושל הפדראציה הציונית בצורתה הקודמת; שנית — ליצור ולפתח אופנים חדשים של עבודה חנוכית ותרבותית בין שדרות הציוניים המאורגנים; שלישית לשאוף, בעזרתן של חברות אחרות, להטבת מצב החנוך העברי בכלל.

יסודה וקיומה של המחלקה הזאת היא הדרך המובילה אל התגשמותה המעשית של עבודת התרבות הרחבה והמקיפה, שאליה התכונו הועידות הציוניות בהדלגיטין, שהחליטו מדי פעם בפעם.

עבודת מחלקת החנוך מסתעפת לסעיפים העיקריים האלה:

1. עתונים: „המכבי" (The Maccabaean), „האב איישע פארר", „היהודי הצעיר" (The Young Judaea), „מנהל יהודה הצעיר" (Young Judaea Leader) בשפה האנגלית.

2. הוצאת ספרים ופנקסים באנגלית ועברית: גם תכניות למורים, חומר לחזיונות דראמתיים, לקוטי שירים עם תוי־זמרה, תמונות לאור פנסי קסם וכו'.

3. יהודה הצעיר: מחלקת־החנוך מקיימת ומחזקת את ההסתדרות הזאת לבני־נעורים, שבראשה את ערכה הגדול בתקופה הנוכחית בחנוך ציוני לאלפי נערים ונערות.

4. הכשרת מנהלים: כבר אנו מכוונים המנהלים של אגודות „יהודה הצעיר", המיועדים בשביל הכנעת ביתם, העוסקים בהשתלמות עצמית, הנואמים והמורים הציוניים.

ישנה מיוחדה משגיחה על העבודה הזאת.

5. הסתדרות הסטודנטים הציוניים: עבודת הלשכה הזאת, המכוונת לרכישת הצעירים האקדמיים והשתלמותם בבחינותיהם הרוחניות לטובת הציונות, היא בעיקר עבודה של חנוך ותרבות.

6. הלשכה המשגיחה על השעורים והנואמים: הלשכה הזאת אוצרת בקרבה את כל העבודה, שנעשתה מקודם על־ידי המדרשות והמוסדות הציוניות מיסודה של „הדסה". אולם כעת תפקידה של הלשכה הזאת הוא גם להמציא ולפתח דרכים ואופנים חדשים להפצת הציוניות ולמודי היהדות בין חברי הסתדרותנו על־ידי הרצאות ושעורים, קבוצות להשתלמות, חליפות מכתבים עם אנשים פרטיים וכו'.

7. עבודה עברית: ההסתדרות הציונית מכירה, כי תחית הלשון העברית, הספרות העברית והחנוך העברי היא תנאי עיקרי והכרחי לתחיתה השלמה של האומה העברית. לפיכך מתיחסת מחלקת החנוך אל המקצוע הזה של תכנית פעולותיה בתשומת־לב מיוחדה. העבודה העברית מסתעפת לסעיפים הללו:

א) הוצאת עתון עברי: מחלקת־החנוך, בהשתתפות באי־הכח של חברת „התורן", מקבלת על עצמה את האחריות בעד עריכת העתון הזה, שהוא נמצא ביחוסים קרובים אל ההסתדרות הציונית עד היום הזה.

ב) הוצאות־ספרים אחרות: זאת אומרת הוצאת ספרים, פנקסים וחומר ספרותי בשביל קטנים וגדולים.

ג) תעמולה עברית: מחלקת־החנוך שואפת לעורר את לב הקהל אל התנועה העברית באמצעות ה„שכונות" הציוניות. היא תראה ל„שכונות" האלה את הדרך ליסוד אגודות עבריות וליתר מקצועותיה של העבודה העברית.

ד) שעורים ללמוד ולהשתלמות: על יד כל „שכונה" ציונית יסודו שעורים ללמוד השפה העברית בשביל קטנים וגדולים. חשיבות מיוחדה יש לשעורים האלה בשעה זו, כשמתחילה העליה לארץ־ישראל.

ה) בתי־ספר עברים: מחלקת־החנוך, בהשתתפות חברות חנוכיות עבריות אחרות, תשתמש בכל השפעתה להמציא תמיכה חמרית ורוחנית לאותם בתי־הספר העברים, הראויים, לדעתה, לתמיכה כזו. היא תיעץ ותעזור בעדת החברות הללו בהתחדשות ובשכלול הבתים לשם התפתחותו והשבחתו של מצב החנוך העברי באמריקה.

כל הפעולות של התכנית העברית הנתונה כאן תעשינה בהשתתפותה המלאה של „ההסתדרות העברית" באמריקה, שהועד־הפועל שלה משמש ועד־המועצה של מחלקת־החנוך בכל הענינים הנוגעים להתכנית העברית. מחלקת־החנוך תשתמש גם בכחות של האגודות העבריות, שהן כנפי ההסתדרות העברית בארץ הזאת, והיא תדבר אתן בנוגע להעבודה העברית בתוך ה„שכונות" הציוניות.

מחלקת־החנוך פונה בזה אל כל הציוניים, שיתנו יד את ידם להוציא את התכנית הזאת אל הפועל. עלינו להגביר ולהעמיק את ההכרה, כי כל העבודה החנוכית הזאת היא חלק עיקרי ובלתי־נפרד מהעבודה הציונית. ועל כל „שכונה" ציונית או אגודה, „מחנה" או קבוצה ציונית, מוטלת החובה הלאומית לעסוק בה. עלינו להשתדל בכל כחנו לחנך את רוחם של כל הציוניים על ידי הדבור הזאת, ולעוררם להשתתפות אקטיבית בעבודה הגדולה הזאת.

מכתבים חוזרים נשלחים לכל ה„שכונות" הציוניות. המכתבים האלה נותנים הוראות מלאות ומפורטות בנוגע להשיטות והדרכים, שעל־פיהם תתנהל עבודת החנוך של ההסתדרות הציונית. ציוניים יחידים, שיש את נפשם לעזור למחלקת החנוך במקצוע זה, יואילו־נא לבוא בדברים עם ה„שכונות" הציוניות בדרכם האפשרי, או לפנות באופן ישר אל מחלקת־החנוך של ההסתדרות הציונית, 55 האויניו החמישית, ניו־יורק.

הנריעטה סולד, מנהלת החנוך.
עמנואל נוימאן, מנהל החנוך.

מִכְתָּבִים מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל

הפרשה של השבוע היא שחרורו של הגליל. הפתעה היה הדבר בשבילנו, ועדיין נרגשים הלבבות, עדיין לא הספקנו לתת לעצמנו דין־וחשבון מעשי מתוצאות המאורע הרב. לעת־עתה נתרחבו האפקים והשטח של הישוב ... כל ימי החג עברו עליו בדיצה ובשמחה, התפלל שם הוסף לרבות הבשורה הראשונה על הבבל ... השירים והגנים ... שירי עברים בשמחת בית־השואבה ... בגשר ... במשורים אחרות ...
[illegible]

[illegible] שמיאה את כל ההחיבות שיהת־גאולה. וכשבאה [illegible] הבריטי המנצח, והמושל הצבאי, הקולונל סטורס, יצא [illegible] ותודה לקהל, הודה בעברית — באיתה העברית, שהספיק [illegible] במשך הזמן הקצר, שהוא שוהה כאן. ואחרי התפרצות [illegible] באה גם הנגינה רשמית, הגיגה מטעם ועד העיר, שלקחו [illegible] על־ידי מודעות גדולות. וגם הפעם ערכו תהלוכה [illegible] שהשתתפו בה המכבים, תלמידי בתי־הספר וגם מנגנים בכלי־זמר. רפעם הניפו גם דגלים, דגלי־ציון הגדולים וגם דגלים לישעה, שכתבות שונות מעניני היום הכריזו מעליהם את ערך הרגע. התהלוכה [illegible] ברפנת לפני בית המושל. חברי ועד העיר נכנסו [illegible] רן באופן רשמי את ברכת יהודי ירושלים לרגלי הנצחון של שחרור הגליל, והלז יצא שוב על המעקה והודה לקהל בעברית. וועד עיר ירושלים שלח גם טלגראמה של ברכה להמצביא הראשי של צבאות הבריטים, הגנראל אלנבי, שבה היו כתובים הדברים האלה: „ועד העיר ליהודי ירושלים מתכבד לשלוח להמצביא הגדול, הגנראל אלנבי, המשחרר את ארצנו הקדושה, את ברכתו החמה בשם כל יהודי העיר הקדושה על הנצחון שנחל הנשק הבריטי בימים האלה בצפון הארץ. יהודי עיר־הקודש מתפללים בעד ההצלחה הגמורה [illegible] המוחלט“.

והשמחה שהרגו של הגליל רוח־גיל מיוחד גם על שאר נקודות [illegible] בטוי מרוסם השמחה הטבעית של שיבת־בנים לגבולם. ביפו היה גם נשף מוסיקאלי יוצא מן הכלל, שנערך על־ידי חובבי „הבמה העברית“ בהשתתפותו של הכנר אנטון ציקוב. כנר זה, אחד [illegible] שנתאנגל מילדותו. כשרונו פתח לפניו את דלתות העולם הגבוה והביא אותו גם לחצר המלכות בלונדון. עם התפרצות המלחמה נכנס בתור מתנדב להגדוד העברי בלונדון ונשלח לארץ־ישראל אבל כאן הפנה המושל הצבאי בירושלים את תשומת־לבו אל צעיר זה, הוציאו מתוך השורות והפקידהו לסדר בית־ספר לנגינה בירושלים. הנשף עלה יפה למאד.

ואולם שהרגו של הגליל גורר אחריו לא שמחה בלבד, אלא [illegible] באופן היותר נורא. כל הישוב שם אינו אלא קבוצה של „קצירי ומריעי“, ודרושה עבודה רבה ודרושות ידים אמונות וסדרניות, כדי להביא שם את הדברים לידי איזה מצב מתוקן. והעיקר הוא תקנתם של הגולים. אלו האחרונים נמצאים בגליל ובדמשק במספר לא פחות מעשרת אלפים. רובם מיפו, נגוע־הגירוש, ומקצתם משאר המקומות שביהודה, [illegible] ותפוס־צבא וגולים כתם. את ענוייהם של הפליטים הללו במשך גלותם אין אנו מספיקים לפרוט. על זה מעידים עדות אימת הקברים הרבים, שהשאירו האומללים בכל דרך נדודיהם: על זה יספרו הרבה גם תשע מאות היתומים, שנשארו מגולי יפו בלבד. אבל עדות חיה ומוחשית הם שבי הגולה עצמם, שאפילו על פני האמידים והעשירים שבהם טבוע חותם עגים ומרודיהם. עזרה נחוצה תיכף, והיא מסתעפת [illegible] מיבה לועד־העיר שביפו, שידע לסדר כל העזרה הזאת בידי־הרוצים. האמצעים הכספיים בשביל כל מיני העזרה האלה ניתנים מידי המלאכות הציונית.

[illegible] תכסיסיו בסדור היחסים עם גמאל־פחה, עם אותו הדיפלומט־העריץ, שכל מרירביו יצאו ממנו בשלומם. ואם עכשו כזה זכה לשוב אלינו שלם בגופו ובנפשו, ודאי שהשמחה גדולה מאד, ולא [illegible]

[illegible] של הגימנאסיה העברית [illegible] לתל־אביב בשירה עריזה, [illegible] של מוסד מיפתי זה בשנת [illegible] היושר הוא לשוב לזה בפרוטרוט [illegible]

ומתהילים לשוב אלינו הגולים גם מהעבר השני — ממצרים ומארצות המערב. במצרים יש לנו כשבעת אלפים גולים (יצאו [illegible] את מצרים ונתפזרו בארצות שונות). לא כל הגולים ממצרים [illegible] המונית, מדקדקת קצת הממשלה בנתינת הרשיונות לכך. [illegible]

[illegible] זה תופס מקום מיוחד מיודענו הד״ר יוסף לוריא. זהו גולה ממש, אחד המיוחדים, שנתפסו למלכות על שום ציוניות וזכו לגלות לחוץ־לארץ על־פי מאמרו של גמאל־פחה. ומעשה שהיה כך היה: כשהתחילו הרדיפות וגברה היד הרשעה אצלנו, צפה למעלה [illegible] בהא־רדין. באופן רשמי [illegible] אירישמי היתה ידו [illegible] ומהרב למלכות ומרימד [illegible] והיו מספרים כפורי־מעשיות על גדלו ותקפו, ויושבי קרנות היו מסיחים, שצעיר זה נשלח לארץ־ישראל, כדי לשים עין פקוחה על כל הנעשה פה — גם על מעשי גמאל־פחה בכבודו ובעצמו. ולא היה איפוא לפלא לשום איש, שכל השתדלות לא הועילה להפטר מבלגש זה; לא הפליא גם דבר זה, שפתאום נכפה [illegible] צעיר זה להתהנה הראשית של גמאל־פחה. ורק דבר אחד הפליא וגם הסעיר את הרבבות, וזהו — הדיקלאראציה, שפרסם פתאום בדאר־דין בנוגע להציוניים והציוניות. אין הוא שונא הריה את היהודים, — נאמר בדיקלאראציה זו — והנם מעוררים עליו, שהוא שונא את היהודים. הוא רק נלחם בהציוניים שונאי המולדת וגומר, וגומר. רק נגדם עומד הוא מוכן ומזומן למלחמה, אותם יעקור [illegible] אז עברנינו בשאלה זו, התפרפרו ודגו. [illegible] יוסף לוריא לענות על הדיקלאראציה של [illegible]

פרטי, אבל בתור ציוני. תשובתו של הד"ר לוריא נדפסה ב„הפועל הצעיר" בתור מכתב גלוי לבהאדין ושמשה לנו במשך זמן רב למאורע־היום. והתוצאות? אמנם לא חייבו למיתה את ה„עזפון" הציוני (השאננים שלנו פחדו אז פחד־שוא!), אבל בשעת הפקודה נזכר גם החטא זה, והד"ר לוריא נתחייב חובת גרות. שלש שנים היה הד"ר לוריא בגלות, ועל־פי השתדלותו של הד"ר וייצמאן קבל עכשיו מהרשות האנגלית רשיון מיוחד לשוב אלינו.

הד"ר לוריא הושב אלינו, כדי למלא אחד הלקויים העיקריים [illegible] את הרשויות, גרמו לעניני החנוך יצאת טובה בזה, [illegible] ועד־החנוך הוא מספיק את התקציב [illegible] „חובבי ציון", לה„תחכמוני" של ה„מזרחי", ועוד, ועוד. אבל רק התקציב היה ועד זה דואג; לאחוד הרוחני לא היה [illegible] [illegible] עכשיו [illegible] מיוחד, שתפקידו יהיה ביחוד לדאוג להצד הרוחני של מוסדות החנוך, ובראש הועד יעמוד הד"ר לוריא, [illegible] אצלנו [illegible] בתור פרגוג, גם בתור כדרן ומנהל. יחד עם הד"ר לוריא בא אלינו גם מר יצחק אפשטיין, שנתמנה אינספקטור ראשי על כל בתי־הספר שבארץ־ישראל.

אחוד התקציבים ואחוד דרכי ההוראה — אלו הן השאלות המעסיקות עתה את לב עסקני החנוך אצלנו, והועדים שישנים [illegible] יסוד בשביל מיניסטריון להשכלה לעתיד.

ב־ר־י־ר־א.

חֲדָשׁוֹת וּמְאוֹרָעוֹת

— הועד־המחקק המאוחד קבל טלגראמה מהאג, מיום 9 בדצמבר, מאת העסקן הציוני הידוע יעקובוס כהן בדבר פרעות נוראים בווארשה. וזה תוכן הטלגראמה: „בווארשה פרצו פרעות איומים. [illegible] נתאחדו עם האספסוף והם יורים וממיתים את המוני היהודים. [illegible] [illegible] בהשפעתכם וצאו במחאה נגד הטביחות".

[illegible] גליציה, [illegible] של גליציה נהרגו מאתים משפחות ולמעלה ממאה איש נפצעו. מעשי־אכזריות התהוו [illegible] בפאלקנוי של אויסטריה היו כמעט כל בתי ישראל לבז ולמשיסה. בלובומיל של פולניה [illegible] [illegible] נרוכוב, לאסי ופשימישל של גליציה, בגראדזיסק של פולניה ובאיוויניץ של ליטה נערכו פרעות קשים מאד.

בחוצות ווארשה נפוצו כרוזים, הקוראים בשם בונד את כל מי שמספיק צרכי אוכל נפש ליהודים. בצבא הפולני החדש אסורה [illegible]

גם בברלין נתפשטו כרוזים, המשסים את העם להפרע מן [illegible] האנטישמית באויסטריה התחילה עתה בתעמולה עזה נגד היהודים בתואנה, כי בגדו בגרמניה.

בלבוב הובאו עד היום לקבר ישראל תשע מאות חמשים וששה קרבנות מן הטבח האיום, שנערך שם זה לא כבר. עוד מאות פגרים מתגוללים בחוצות העיר ובתוך הבתים הנהרסים.

— הפרעות הנוראים האחרונים עוררו סער גדול בקרב היהודים אשר באירופה. הם פונים אל ממשלות־ההסכם ואמריקה בבקשה לעצור בתנועת־הפרעות, שנתגברה כל־כך, והם דורשים, כי תעלה השאלה הזאת על פרק אספת־השרים הבאה, למען תקבל את פתרונה הרצוי. הם משתדלים עכשיו לשלוח ועד מיוחד, שיתחקה על פרטי החורבן והרצח ויעמוד על אמתות הדברים. הדוחק והמחסור מרובים מאד במרימית הרים והשוד, ועזרה חמרית נחוצה לאיתר.

ד"ר ב. שטרויכר, עסקן ציוני ידוע, נאם בבית־המורשים [illegible] [illegible] מיוחד, כי תנתן להם הזכות לחנך את בניהם ברוח [illegible] כי תנתן להם אבטונומיה פנימית שלמה, כי יהיו להם באיכה במוסדות־הממשלה [illegible] בית לאומי לעם ישראל. נאומו של שטרויכר עשה רושם נמרץ על דעת־הקהל באותה מדינה.

[illegible] מבטיחים לשלוח נער, שתעודתו תהיה [illegible] את הסבות, שגרמו למעשי הטבח והשוד ביהודים בלבוב ובשאר ערי גליציה ופולניה. המנהיגים האלה מבקשים בכל [illegible] את הרושם הקשה, שעשו ההרג והחמס ביהודים על העולם — דבר, שעלול להזיק עכשיו לקוממיות העם הפולני, — [illegible] להם מודיעים, כי הפורעים פושעים הם מכבר, העתידים לקבל את ענשם, וכי הממשלה הפולנית תשלם ליהודים הסובלים את דמי נזקיהם. בכלל אינם מרוצים כל־עיקר מן העובדה, [illegible]

[illegible] עם היהודים ועד מיוחד, שיחקור את מצב הדברים בפולניה [illegible]

אספות־מחאה ואספות־אבל נערכות בכל יום בכל ערי ישראל [illegible] עזה וחותכת בנדון הפרעות.

בין כה וכה מוסיפות לבוא הנה טלגראמות, המספרות בדבר ההפקר, הביזה, ההרג והחורבן, שהפולנים עושים כעת ביהודי גליציה [illegible]

[illegible] הגישו עכשיו לממשלה הפולנית דרישה, [illegible] בתור סגן למיניסטר ההשכלה, וכי הסגן הזה יהיה המפקח על החנוך העברי ותנתן לו הזכות להשתתף בישיבות המיניסטריון.

— שלשה יהודים, הפרופיסור פראנץ אופינהיימר, השלחני [illegible] [illegible] פרופיסור אופינהיימר הוא העברי הציוני הידוע [illegible] [illegible]

— הסופר העברי, ד"ר חיים טשרנוביץ, הידוע בשמו הספרותי „רב צעיר", נקרא משווייצריה לשוב לאודיסה על־מנת לעמוד בראש בית־מדרש לחכמת ישראל, שנוסד שם זה עתה.

— בועידת ההסתדרויות היהודיות בטורונטו של קנדה הוחלט לקרוא קונגרס כללי לכל יהודי [illegible] בחדש יאנואר 1919 [illegible] הזאת נתקבלה ברצון בכל שדרות היהודים שבאותה מדינה.

— ביום א' שעבר נפתחה [illegible] [illegible] [illegible] באמריקה. [illegible] [illegible] דבר החנויות, השווקים, המחלבות וחברת־האחריות בשיטת־השותפות שהצליחו מאד. בין שאר ההחלטות נתקבלו גם אלה: לגנות את [illegible] [illegible]

על ההכרזה הציונית; [illegible] ציר אל הקונגרס היהודי. התרציב לשנה הבאה מגיע לסכום של שנים־עשר אלף דולאר. נבחרו: ש. שינדלר — נשיא, מ. לוויט — סגן, ש. גורדון — גזבר.

— חברת היהודים הרומיניים באמריקה החליטה [illegible] לרומיניה ועד בן שבעה חברים, שתעודתו להתחקות על מצב היהודים [illegible]

— לאחר שנעשתה החקירה־הדרישה מפורטת ומדויקת על־ידי סגן הגוברנור הניו־יורקי ש. מארקוביץ [illegible] היהדה היהודית סיידי דיוון, שנמצאה מתה [illegible] העברי, נתפרסם מאתם גלוי־דעת זה: [illegible] סיידי דיוון שמה קץ לחייה, יען היתה [illegible] נשוא את חלול הדגל העברי".

— המועצה הלאומית של יהודי אוקראינה בחרה [illegible] השלום בוורסייל את הצירים האלה: אחד־העם, מ. מ. אוסישקין [illegible] [illegible] מישאר הארצות יעמידו את השאלות הנוגעות אל כל עם ישראל.

[illegible]

[illegible] הבריעו את הכף.

הַתְּנוּעָה הַלְּאֻמִּית

[illegible] הציוניים באספת־השלום

בלונדון נערכה בימים האלה אספת־עם ציונית גדולה, שאחרי [illegible] נשא נאום, שבו באר את דרישות הציוניים באספת־השלום: כי אספת־השלום תאשר את ההכרזה הבריטית, וכי תמצא ארץ־ישראל [illegible] של אנגליה. כשיצליחו הציוניים בדרישותיהם אלו, אז ידרשו: כי ברשות אנגליה יוחקו שם חוקי אדמה, המסכימים לרוח הדימוקראטיה [illegible] שתפקידו יהיה לרכוש קרקעות ולהשגיח על העבודות הצבוריות; וכי יוכרו השבת, מועדי ישראל והשפה העברית. בארץ־ישראל יכולים, לדעת ווייצמאן, להתישב 125 איש על כל מיל מרובע.

הנואם ברר, כי הציוניים לא ידרשו מדינת היהודים בארץ־ישראל, משום שהיהודים שם מהוים רק המיעט. הציוניים מכריזים לעיני כל העולם, כי השלום הכללי יהיה בטוח רק באשר תפתר שאלת־היהודים פתרון שלם.

קרן בת שלשת מיליונים דולאר בשביל ארץ־ישראל

ביום א׳ זה, 15 בדצמבר, פותחת ההסתדרות הציונית באמריקה בתעמולה עזה לאסוף שלשה מיליונים דולאר לטובת ארץ־ישראל ותושביה. מקוים, כי הסכום הזה יקבץ במשך חודש אחד. הקרן [illegible] 100,000 דולאר בשביל [illegible] של „הדסה"; 250,000 דולאר בשביל מוסדות חנוכיים בארץ־ישראל; 100,000 דולאר בשביל [illegible]; 25,000 דולאר בשביל הגדוד העברי; 50,000 דולאר בשביל [illegible] 25,000 דולאר בשביל [illegible] הפליטים במצרים, וכיוצא באלה; השאר בשביל מטרות ההסתדרות הציונית. כל הכספים הנאספים יוקדשו לקרן. והוצאות התעמולה יביאו ממקורות אחרים. הציוניים מאמצים את כל מרצם בשביל הצלחת הקרן הנאה הזאת.

* * *

[illegible] של הקרן הלאומית

[illegible]

[illegible] בדצמבר, במאה ששים ושתים ערי אמריקה, לכנס בערך 100,000 [illegible]

[illegible]

תנאי העבודה בין ההסתדרות הציונית וההסתדרות העברית

[illegible] הועידה הציונית בפיטסבורג, בא בימים האחרונים לידי גמר, ולפי התנאים [illegible] שהשתתפו בה שני הכחות הללו.

התנאים הם:

1) מחלקת־החנוך של ההסתדרות הציונית מתהילה לעבוד [illegible] הועד הזה הם: א) ליצור ולפתח את הדרכים והשיטות של תכנית העבודה העברית המעובדת מכבר ולעסוק [illegible]

2) כח ההחלטה האחרונה בנוגע לכל הענינים [illegible] מחלקת־החנוך ובידי ההנהגה של ההסתדרות הציונית באמריקה.

3) כל הכספים, הדרושים להוצאת תכנית העבודה אל הפועל, יביאו [illegible]

4) [illegible] הציוניות.

5) [illegible]

לפי התנאים האלה מתעסקת מחלקת־החנוך בעבודתה, לפי עצותיה והוראותיה של ההסתדרות העברית.

בראש להתרחבות העבודה וחזוקתה יהיה ק. ווייטמאן, שהיה עד הנה המזכיר של ההסתדרות העברית, מעכשיו המזכיר למרציע החנוך והתרבות של ההסתדרות הציונית, ואב. גולדברג — [illegible]

[illegible] כעת על הפרק בניו־יורק [illegible] לגדודים על־יד [illegible] כעת מהרנהגה הציונית ומהמחלקת־החנוך אל כל השכונות הציוניות, מעוררים ליסד ועדים [illegible] עבודה עברית בכלל ויסוד [illegible] בתור העבודה [illegible] [illegible] תכניות, הצעות ועצות איך לסדר את העבודה [illegible]

ההסתדרות העברית עורכת כעת אספות פומביות בכל חלקי העיר [illegible]

כמו־כן נערכות אספות בשני השבועות הבאים בהארטפורד וברוצ'יסטר.

[illegible] ידי החברים ד"ר נ. סלושץ, מר שיינקין, [illegible] וּווייטמאן.

במיצאי־שבת, 7 בדצמבר, נערכה על־ידי אגודת „מסדה" אספה [illegible] העברית. נאמו: ראובן בריינין, ד"ר ב. מוסינזון, ד"ר יורזשין [illegible]

האספה הפומבית הבאה, הערוכה על־ידי אגודת „בני עם חי", ניו־יורק, לטובת ההסתדרות, תהיה ב־14 בדצמבר, במיצאי־שבת, בבית־הספר העממי, 64 איסט ברודוויי. ינאמו: ראובן בריינין, צבי מאסליאנסקי, אב. גולדברג, וק. ווייטמאן יהיה היושב־ראש.

שונות

[illegible]

התכונה רבה בקרב הצבור היהודי באמריקה לקראת הקונגרס [illegible] ארבעה ימים. התכנית המפורטת עדיין לא נערכה, אולם ברי הוא, כי [illegible] יכולה באיכותה של כל כנסת ישראל [illegible] היהודי הלאומי, שעמד מרחוק עד עתה, הסכים סוף־סוף להשתתף בקונגרס וקבל את הזכות לשלוח עשרים צירים.

* * *

[illegible]

מתוך מכתב של [illegible] שמריה לוין אנו מוציאים את הדברים המענינים האלה:

— — — זה עתה שבתי מגלותי, ששמה שלחו אותי הטורקים [illegible] מאת הטורקים את ה„בקשיש" האחרון ובזה נגמרו החשבונות ביני וביניהם, ונברך את אלהי ציון וירושלים, שנפטרנו מהם אנחנו וכל עם ישראל, ועתה אוכל לשוב לעבוד בירושלים בתנאים נורמאליים. אנכי אינני מרמה את עצמי בתקוות מזהירות; יודע אנכי את כל הקושי של העבודה שתהיה לנו וגם כל התלאה הנכונה לנו עוד עד שנשיג את מטרתנו. הלא קשה העבודה של פיונירים; אבל נעים לגכת ראשון בדרך לא־סלולה אם גם צריך להלחם נגד קוצים ואבני־מכשול ולהרגיש, כי סולל אני דרך בעד אלה שיבואו אחרי והמה יזכרו אותי לטובה.

מצאתי איזו [illegible] לבית־הספר — ותודה. שמחתי מאד לקרוא אותם וכמעט לא האמנתי למראה עיני שזה מוציאים באמריקה. לא לחנם אמר אחד, שירושלים האמתית זאת עתה אמריקה. אבל, באמת, ירושלים צריכה להיות בירושלים העתיקה, ואנחנו כולנו צריכים לעבוד בעד בנין חרבות ירושלים — חרבות האבנים והרבות האנשים. [illegible] על הרוח החדשה, שהביא פה ועד הצירים הציוניים. עתה כל איש חפץ להיות מגיע כפיו. הן זה כבר יותר משתים־עשרה שנה, שאנכי נמצא בירושלים ועמלתי הרבה להתקרב אל האדוקים, בכל־זאת לא זכיתי להשיג מה שהשגתי עתה בלא יגיעה. כבר פנו אלי מישיבה בפה בבקשה, שאקבל עד מאה צעירים מחניכיהם [illegible]

והגבאי של בית־היתומים שלח אלי מכתב־בקשה, שאקבל 25 מן היתומים. כל מה שהשגתי קודם היה: לקרב אל „בצלאל" [illegible] ראשי־ישיבות וכתם אנשים החיים על חשבון העם — אלה התרחקו מאתי והשתדלו להרחיק ממני כל אלה התלויים בהם. אם אומר, שזה השנוי עתה בא רק בשביל „הפרנסה המרה", יהיה זה חטא — [illegible]: אחרי חבלי משיח באה „עקבתא דמשיחא".

[illegible] נסעתי מאמריקה, אחרי התערובות שעשיתי, דברתי [illegible] הפרידה ואמרתי בתוך הדברים, שמקוה אנכי, ש„בצלאל" עם התערוכות שלו מתח את החוט הראשון מאמריקה עד ירושלים. ואם יביאו אנשים וימתחו עוד חוטים, יהיה מכל החוטים האלו חבל עבה, להיות עליו את הגשר שיאחד את אמריקה עם ירושלים. [illegible] אמרתי זאת, לא האמנתי בעצמי, שהדבר יבוא כל־כך מהר: [illegible] כבר עשיתם את הגשר. אנכי מרגיש עתה, שניו־יורק וירושלים — היינוהו. [illegible] מדורי־דמות ותזרח עלינו שמש השלום המקווה, ואז תתאחדנה שתי הערים ושתיהן תשגנה מזה תועלת: ירושלים תבנה וניו־יורק תקבל את „הנשמה העברית", שכל־כך היא שואפת אליה ולא תוכל לעולם להשיגה בלי ירושלים. לא רק תורה תצא מירושלים — על ידי [illegible] — כי גם אמנות ושירה. ל„בצלאל" תבוא תקופה חדשה, תקופה של התבגרות, שישכח זמן הילדות עם „מחלות הילדות" שלו. כבר עתה אנכי מכין לסדר ב„בצלאל" תערוכה תמידית, מה שיעזור להתפתחות חוש היופי של ילדי בתי־הספר [illegible] שיהיה להם מהם־מכירה למעשי־ידיהם. אני עושה הכנות גם [illegible] אילוסטראציות בעד שיר השירים, הגדה של פסח, לוטו של ילדים, תמונות בעד בתי־ספר וכדומה, מה שנוציא בהליטוגראפיה של „בצלאל". חוץ מזה יש לי תקוה גדולה להוציא בקרוב, יחד עם ש. בן־ציון־גוטמאן, ירחון לספרות ולאמנות. והדבר, אשר לא [illegible] ב„בצלאל" את כל האילוסטראציות גם בצבעים.

כמו שאתה רואה, עוד שין חי, ומה שהוא יותר פלא — ש„בצלאל" חי. וכאשר יודע לך יום אחד מה שעבר עלי, ולעיקר, מה שעבר עליו, תראה איזה „נס גדול היה שם" ואיזה קודשא בריך־הוא יש לנו, שעושה עמנו נסים ונפלאות בכל יום; כי בדרך הטבע לא היה יכול עם סגולה שלו להתקיים בעולמו היפה. ועת־עתה אל נא תשכח לשלוח לנו גם הלאה את „התורן", המספר [illegible] הנעשה אצלכם. — — —

* * *

[illegible]

— ביום א', 8 בדצמבר, היתה במרכז העברי, 263 רחוב גראנד, ניו־יורק, האספה המיסדת של „אגודת הסופרים העברים באמריקה". [illegible] והמשה חברים נכנסו אל האגודה הזאת. אחרי וכוחים ודין־ודברים בדבר [illegible] ומני, שתפקידו לערוך את התכנית המפורטת ואת התקנות. אל הועד נבחרו: ש. גולדנברג, מ. דאנציס, מ. ליפסון, מ. ערדברג [illegible]

— ביום ג', 10 בדצמבר, נערכה על־ידי הסתדרות „אחיעבר", במרכז העברי, ניו־יורק, סעודת־פרידה לכבוד החבר ד"ר נ. סלושץ בטרם צאתו לצרפת. נשאו נאומים קצרים בדבר ערכו של חתן הנשף: ראובן בריינין, מ. שיינקין, ז. קוטלר, אב. גולדברג, א. נ. פריברג, מ. ליפסון, מ. פקר, ש. גולדנברג, ד"ר א. ש. [illegible] י. זיף, ז. קוטלר ודניאל פרסקי. הד"ר סלושץ ענה לבסוף על דברי הנואמים וקבל פרידה מאת החברים.

ברכה חמה הננו שולחים לחברינו מיכל מיכלין וחנה ווייטרויב ליום בואם בברית האירושין.

עליזה ויוסף לונדון.

דיטרויט, מיש.

ברכה חמה מעמק לבי הנני שולח לחברי היקרים, הגברת מרים לוין ואליהו תפוחי, ליום הארשם. הלואי שיחוגו את הג התונתם בקרוב בארץ־ישראל.

צבי ווינר.

חש במעיו יתרפא

ב„עקס־לאקס"

ד"ר מ. מ. קאמענעץ

רופא שנים מנוסה

911 East 176th Street

New York

Telephone Tremont 562

עבודה הגונה במחיר נמוך

בית ועד לעברים!

בית האוכל של

יוסף לאנגבארד

33 רחוב קאנאל ניו־יורק

ידוע לעברים במאכליו תבריאים והתיונויים

כתובת

„אָסָף"

ASAPH PUBLISHING CO.

101 W. 113th St., New York City

בית הכריכה הידוע של א. רפאלובסקי

עם מכונות ומכשירים החדשים ומודרניים.

241 E. Broadway New York

דר. נ. שכטר

רופא חולים

31 רחוב דזשפרסון ניו־יורק

טעליפון 6870 ארמשארד

חשעות: 8—10, 1—2, 6—8

ביום א' — עד שעה 1

הוצאת „ספרא" בוסטון

יצאו לאור:

„שחרית", ח"א. ספר למוד הלשון העברית לשנה הראשונה (מהדורה שניה, מוגהה ומתקנת).

מאת ב. הירש, מ. תומרוב וש. שטיין.

„שחרית", ח"ב. ספר למוד הלשון העברית לשנה שניה

מאת ב. הירש ומ. תומרוב.

הספר „שחרית" ח"א מכיל תרגילים וספורים מקוריים, כתובים בסגנון קל ומלבב ומתאימים להבנתם של התינוקות.

הספר „שחרית" ח"א התוה לו דרך חדשה בחלוקת השמות, הפעלים והתארים במדה פרופורציונאלית, באופן שמתחלת למודו ירכש לו הילד חלק מתאים מכל חלקי הדבר.

הספר „שחרית" ח"ב מכיל חומר רב ומרבה הגונים, הכולל בתוכו: ספורים, שירים ומאמרים מקוריים ומלקטים ממיטב ספרות הילדים בעברית והכללית.

בספר „שחרית" ח"ב נמצאים תרגילים מוכנים בשביל עבודה עצמית ללמוד הדקדוק והשפה, בדרך נוחה וקלה.

ספרי „שחרית" הם כעין פרוזדור ללמוד החומש. לתכלית זו נכנסו בהם ספורים מספורי התורה, ערוכים בשפת מקרא קלה, בצורה נאותה להבנת הילדים. כל החומר הספרותי שבספרי „שחרית", נסדר בהדרגה מדויקת מן הקל אל הכבד ומן הפשוט אל המרכב.

המהדורה הראשונה של „שחרית" ח"א (עשרת אלפים אכסמפלרים) נמכרה כולה במשך שמונה ירחים. הספר „שחרית" נתקבל בתור ספר למוד בכל בתי הספר היותר משבחים באמריקה ובח"ל.

המחיר:

שחרית ח"א, מכורך 35 סט. שחרית ח"ב, מכורך 45 סנט.

למורים, לבתי־ספר ולמו"ס — הנחה הגונה.

הכתבת:

SAPHRO PUBLISHING CO., 32 Glenway St., Dorchester, Mass.

„שחרית" ח"א נמצא למכירה גם אצל סוכננו בניו־יורק:

S. DRUCKERMAN, 50 Canal St., New York

סוכננו במערב קאנאדה הוא:

B. MILLER, 816 Main Street Winnipeg, Man. Canada

מתקבלת החתימה על

לוח אחיעבר

שנה שניה

מאסף ספרותי עם תמונות וציורים

בהשתתפות טובי הסופרים העברים באמריקה ובחוץ־לארץ.

הלוח השני יצא בכמות ובחיצוניות כעין ה„לוח" הראשון.

החתימה מתקבלת תיכף.

מחיר הלוח על־ידי חתימה עליו למפרע, עם המשלוח, רק $1.10; מעבר לשיקאגו מערבה — $1.15.

מכורך — $1.60; מעבר לשיקאגו מערבה — $1.75.

מחירו הקצוב אחרי הופעתו $1.60 בלי כריכה ובכריכה $2.10 בלי המשלוח.

אנו מבקשים מאת טובי העברים בכל אתר ואתר להזדרז בחתימתם, כדי שנוכל להספיק להם את המאסף תיכף כשיצא מבית הדפוס.

הכתובת:

LUAH ACHIEBER

55 Fifth Avenue, New York, N. Y.

מר מ. שפירא

הסוכן היחידי בשיקאגו וסביבותיה מקבל חותמים ומודעות בשביל „התורן“.

שנוי הכתובת

אנו מבקשים מאת חותמי „התורן“ להודיע לנו על־דבר שנוי כתובתם תיכף אחר העתקת דירתם, כדי שהגליונות יגיעו לידם על־פי כתובתם החדשה בלי שום עכוב.

הנהלת „התורן“.

לחותמי קאנאדה

אנו פונים שוב לחותמי קאנאדה ומבקשים מהם לא לשלוח לנו יותר המחאות פרטיות (טשעקס), אלא המחאות פוסטה (מאני אָרדערס) מפני העכוב שיש בזה לענין גבית הכסף.

הנהלת „התורן“.

No. 7 (57)

מי שיש לו גליון (57) 7 של „התורן“ מתבקש לשלחו להנהלת „התורן“. אנו נשלם לו את מחירו בתודה.

הנהלת „התורן“.

הנחה לחותמי „התורן“.

במערכת „התורן“ נמצאים למכירה במספר מצומצם:

„התורן“ (החדשי) שנה א׳, מכורך
המחיר $1.50 — לחותמי „התורן“ $1.20

„התורן“ (השבועי) שנה ג׳, מכורך
המחיר $3.50 — לחותמי „התורן“ $2.50

„התורן“ (השבועי) שנה ד׳, מכורך
המחיר $4.00 — לחותמי „התורן“ $3.00

כל המחירים עם המשלוח

לוח אחיעבר

שנה א

מאסף ספרותי ושמושי עם תמונות וציורים

ערוך על־ידי

שמעון גינצבורג, ד״ר ש. מ. מלמד וצבי שארפשטיין

מכיל 464 עמודים.

מחיר הלוח עם המשלוח — $1.50. בכריכה יפה — $2.00

הכתובת:

LUAH ACHIEBER

55 Fifth Avenue, New York.

בלשכת „התורן“ נמצאים למכירה:

1) כתבי ראובן בריינין, כרך א׳, ספורים וציורים. 318 עמודים. מכורך בד חדר. המחיר — — — — — — 1.50
די־לוקס — — — — — 2.00

2) „לוח־אחיעבר“, שנה א׳, מאסף ספרותי, 464 עמודים, בלי כריכה 1.50
בכריכת בד יפה — — — 2.00

3) ספר הזכרון לבן יהודה, מאסף ערוך ע״י ראובן בריינין, הוצאה מהודרה, 92 עמודים — — .50

4) „התורן“ החדשי, שנה א׳, מכורך יפה — — — — — — 1.50

5) „התורן“ השבועי שנה ג׳, מכורך יפה, — — — — — 3.00

6) „התורן“ השבועי שנה ד׳, מכורך יפה — — — — — 3.50

7) מקרן זוית, קובץ מאמרים, מאת ד״ר דוד נוימארק, בלתי מכורך .45

8) תיאודור הרצל: נאומים קונגרסיים, בתרגום ש. גינצבורג, בלתי־מכורך — — — — .15

9) תחית לשון, קובץ, הוצאת „מפיצי שפת עבר“ — — — .25

10) ב״נ סילקינר: מול אהל־תמורה, פואימה — — — — — .25

11) היסוד המדיני בהשקפות הנביאים מאת פרופ. י. פרידלנדר — — — — — .15

12) מחג לחג, קובץ, חוברת א — .10

13) מזל טוב, קומידיה במערכת אחת, מאת שלום־עליכם, תרגום י. ד. ברקוביץ — — — — — — .10

14) שלילה וסתירה, הסתכלות, מאת ש. ב. מקסימובסקי — — — .10

15) „חלום אביב“, אגדה (מנוקדת), מאת ש. ב. מקסימובסקי — — .05

16) א) השפה והתחיה, מאת ד״ר בן ציון מוסינזון; ב) העברית בארצנו, מאת י. בן צבי — .03

17) א) הספרות העברית ועתידותיה מאת ראובן בריינין; ב) המבטא בלשון העברית, מאת א. בן־יהודה .03

18) עברית ולעזים, מאת א. בן־יהודה — — — — — .05

19) ההסתדרות העברית ושאיפותיה מאת ק. ווייטמאן — — — .02

20) וואָס איז אידישע ערציהונג, מאת י. ז. פרישברג — — — — .02

21) דאָס אידישע בוך, מאת ח. נ. ביאליק — — — — — — .05

22) שפתנו, מאת מ. שיינקין — — .05

23) מלחמת היהודים ברומאים, סקירה היסטורית, מאת ישראל בלקינד (מנוקד) — — — — — — .35

24) „אונטער׳ן שאָטען פון חרמון“ אַ באַנד ערצעהלונגען פון ארץ־ישראל, 276 זייטען, פיין אילוסטרירט — 1.00

25) אהבת ציון, מאת אברהם מאפו, מכורך — — — — — — — 1.25
בכריכה די־לוקס — — — — — 1.65

המחירים עם המשלוח.